

Vergaderjaar 2017–2018

34 775 IV

Vaststelling van de begrotingsstaten van Koninkrijksrelaties (IV) en het BES-fonds (H) voor het jaar 2018

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

Inhoudsopgave

A.	ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET BEGROTINGS- WETVOORSTEL	3
B.	BEGROTINGSTOELICHTING	4
1.	Leeswijzer	4
2.	Beleidsagenda Koninkrijksrelaties	6
	Overzichtstabel belangrijkste beleidsmatige mutaties	7
	Overzicht niet-juridisch verplichte uitgaven	8
	Meerjarenplanning beleidsdoorlichtingen	8
	Overzicht van risicoregelingen	10
3.	Beleidsartikelen Koninkrijksrelaties	14
	Artikel 1 Waarborgfunctie	14
	Artikel 4 Bevorderen sociaaleconomische structuur	18
	Artikel 5 Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen	22
4.	De niet-beleidsartikelen Koninkrijksrelaties	24
	Artikel 6 Apparaat	24
	Artikel 7 Nominaal en onvoorzien	25
5.	Beleidsagenda BES-fonds	26
6.	Beleidsartikel BES-fonds	27
	Artikel 1 BES-fonds	27
7	Bijlagen	30
	Bijlage 1: Verdiepingshoofdstuk Koninkrijksrelaties	30
	Bijlage 2: Verdiepingshoofdstuk BES-fonds	36
	Bijlage 3: Moties en toezeggingen	37
	Bijlage 4: Subsidies	45
	Bijlage 5: Overzicht evaluatie- en overig onderzoek	46

Bijlage 6:	Overzicht rijksuitgaven Caribisch Nederland	48
Bijlage 7:	Overzicht belasting- en premieontvangsten Caribisch Nederland	52
Bijlage 8:	Overzicht eilandelijke inkomsten	53
Bijlage 9:	Overzicht renteloze leningen Caribisch Nederland	56

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET BEGROTINGSWETS- VOORSTEL

Wetsartikel 1 en 2

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld.

In afwijking van het derde lid is besloten de begrotingsstaat van Koninkrijksrelaties en de begrotingsstaat van het BES-fonds in één wet te laten vaststellen, op grond van artikel 1, vijfde lid, van de Comptabiliteitswet 2001.

Het wetsvoorstel strekt ertoe om de onderhavige begrotingsstaten voor het aangegeven jaar vast te stellen.

Alle voor dit jaar vastgestelde begrotingswetten tezamen vormen de Rijksbegroting voor dat jaar. Een toelichting bij de Rijksbegroting als geheel is opgenomen in de Miljoenennota.

Met de vaststelling van dit wetsartikel worden de uitgaven, verplichtingen en de ontvangsten vastgesteld. De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zogenoemde begrotingstoelichting).

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

R.H.A. Plasterk

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1. LEESWIJZER

Algemeen

Inleiding

Voor u ligt de begroting 2018 voor Koninkrijksrelaties (IV) en het BES-fonds.

Groeiparagraaf

Ten opzichte van de begroting 2017 zijn er geen belangrijke wijzigingen opgenomen.

Beleidsagenda's

De beleidsagenda's Koninkrijksrelaties en BES-fonds geven een kernachtig overzicht van de hoofdlijnen van het beleid.

De beleidsagenda voor Koninkrijksrelaties (IV) wordt afgesloten met vier overzichten:

- *Overzichtstabel belangrijkste mutaties*
In dit overzicht zijn de belangrijkste beleidsmatige mutaties opgenomen.
- *Overzicht niet-juridisch verplichte uitgaven*
In dit overzicht zijn de niet-juridisch verplichte uitgaven opgenomen.
- *Meerjarenplanning beleidsdoorlichtingen*
In de meerjarenplanning beleidsdoorlichtingen is per artikel voor de periode 2016–2022 opgenomen wanneer een beleidsdoorlichting is gerealiseerd of gepland. De aanvullende informatie is opgenomen in bijlage 5 «Evaluatie- en overig onderzoek».
- *Overzicht van risicoregelingen*
In de beleidsagenda is een tabel «verstreckte garanties en verstreckte leningen» opgenomen.

De beleidsartikelen

In de beleidsartikelen staan de beleids- en de financiële informatie over de voorgenomen uitgaven. De begroting Koninkrijksrelaties is opgebouwd uit drie beleidsartikelen: artikel 1 Waarborgfunctie, artikel 4 Bevorderen sociaaleconomische structuur en artikel 5 Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen.

De begroting van het BES-fonds kent één beleidsartikel: artikel 1 BES-fonds.

Een beleidsartikel is opgebouwd uit de volgende elementen:

- A Algemene doelstelling
- B Rol en verantwoordelijkheid
- C Beleidswijzigingen
- D1 Budgettaire gevolgen van beleid
- D2 Budgetflexibiliteit
- E Toelichting op de instrumenten

Budgetflexibiliteit

De peildatum van de gepresenteerde budgetflexibiliteit (juridisch verplicht) is 1 januari 2018.

De niet-beleidsartikelen

De begroting Koninkrijksrelaties bevat twee niet-beleidsartikelen: artikel 6 Apparaat en artikel 7 Nominaal en onvoorzien.

Bijlagen

De bijlagen 1 en 2 bevatten de verdiepingshoofdstukken voor Koninkrijksrelaties en BES-fonds. Bijlage 3 is een overzicht van de moties en toezeggingen voor beide hoofdstukken.

Vervolgens volgt voor Koninkrijksrelaties een overzicht subsidies (bijlage 4) en een overzicht evaluatie- en overig onderzoek (bijlage 5).

Met betrekking tot het BES-fonds volgen het overzicht rijksuitgaven Caribisch Nederland (bijlage 6), het overzicht belasting- en premieontvangsten Caribisch Nederland (bijlage 7), het overzicht eilandelijke inkomsten (bijlage 8) en het overzicht renteloze leningen Caribisch Nederland (bijlage 9).

In de verdiepingsbijlage worden de beleidsmatige en technische mutaties toegelicht die groter zijn dan of gelijk zijn aan de ondergrens zoals deze in de Rijksbegrotingsvoorschriften 2017 is opgenomen.

Omvang begrotingsartikel (stand ontwerpbegroting) In € miljoen	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
1. Waarborgfunctie	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen / Uitgaven: 4 mln. Ontvangsten: 2 mln.
4. Bevorderen sociaaleconomische structuur	Verplichtingen/Uitgaven: 1 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen / Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 2mln.
5. Schuldsanering/lopende inschrijving/ leningen	Verplichtingen / Uitgaven: 1/2 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen / Uitgaven: 2/4 mln. Ontvangsten: 2 mln.
6. Apparaat	Verplichtingen / Uitgaven: 1 mln. Ontvangsten: –	Verplichtingen / Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: –
7. Nominaal en onvoorzien	Verplichtingen / Uitgaven: 1 mln. Ontvangsten: –	Verplichtingen / Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: –
1. BES-fonds	Verplichtingen / Uitgaven: 1 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen /Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 2 mln.

2. DE BELEIDSAGENDA KONINKRIJKSRELATIES

Beleidsprioriteiten

Het Koninkrijk der Nederlanden bestaat uit vier autonome landen. Het Koninkrijk vervult de waarborgfunctie: als de landen (Curaçao, Sint Maarten, Aruba of Nederland) niet zelfstandig kunnen voldoen aan de verantwoordelijkheid voor rechtszekerheid, deugdelijk bestuur en de bescherming van de fundamentele rechten en vrijheden van hun inwoners, dan komt de verantwoordelijkheid van het Koninkrijk in beeld. Het Statuut geeft het Koninkrijk de instrumenten om aan die verantwoordelijkheid invulling te geven. Op grond van het Statuut kunnen de landen elkaar tevens hulp en bijstand verlenen.

Vanwege regionale en mondiale ontwikkelingen beperkt de samenwerking tussen de landen zich niet alleen tot het Koninkrijk maar ook daarbuiten.

Bestuurlijke ontwikkeling

Curaçao, Aruba en Sint Maarten dragen zelf verantwoordelijkheid voor bestuurlijke ontwikkeling. Om de bestuurskracht op Curaçao, Aruba en Sint Maarten verder te versterken wordt – daar waar nodig en mogelijk – binnen het Koninkrijk samenwerking gezocht. Bijvoorbeeld door gezamenlijke trainingen van het ambtelijk apparaat te organiseren, door samenwerking met Nederlandse gemeenten te faciliteren en door gezamenlijk de wetgevings- en juridische functie verder te versterken.

Ook voor Bonaire, Saba en Sint Eustatius geldt dat een goed functionerend bestuur en ambtenarenapparaat noodzakelijk zijn voor de bestuurlijke, democratische en sociaaleconomische ontwikkeling. Onder andere wordt geïnvesteerd in jong talent. Zo zijn er op Bonaire traineeplekken voor jonge ambtenaren geïntroduceerd.

Rechtshandhaving (Team Bestrijding Ondernijning)

De geografische ligging en de geringe omvang maken de eilanden kwetsbaar voor de (internationaal) georganiseerde misdaad. De geïntensiverde aanpak van met name de ondernijning van de rechtsstaat en high impact crimes is effectief gebleken. De extra inzet van het Recherche Samenwerkingsteam, het Openbaar Ministerie en het Gemeenschappelijk Hof van Justitie (Team Bestrijding Ondernijning, TBO) vanuit Sint Maarten wordt vanaf 2018 door een extra budgettaire impuls voortgezet met vier jaar. Vanwege het grensoverschrijdende karakter van de problematiek strekt de werking van het TBO verder dan het land Sint Maarten. In 2018 richt de aanpak zich op vernieuwing en verbreding van samenwerking in de regio, alsmede met internationale partners.

Financieel toezicht

De financiële situatie in de landen blijft kwetsbaar. Financieel toezicht is sinds 10/10/10 ingesteld voor Curaçao en Sint Maarten op grond van de Rijkswet financieel toezicht en voor Aruba sinds 2015 in de Landsverordening Aruba financieel toezicht. Voor de openbare lichamen zijn regels voor dit toezicht sinds 2010 neergelegd in de Wet financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Ook in 2018 en de jaren erna zal de inzet van de regeringen van de landen er op gericht moeten zijn om de financiën duurzaam op orde te krijgen en te houden.

Op Sint Eustatius heeft de financiële situatie bijzondere aandacht. In 2018 zal aan de specifieke ondersteuning die Nederland levert een vervolg worden gegeven, onder meer op basis van het rapport van de commissie

van wijzen die onderzoek doet naar het functioneren van het openbaar lichaam.

Belangrijkste beleidsmatige mutaties t.o.v. vorig jaar (ontvangsten, uitgaven en niet-belastingontvangsten)

Opbouw uitgaven (x € 1.000)							
	art. nr.	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Stand ontwerpbegroting 2017 (inclusief NvW)		291.862	272.024	123.972	123.058	123.058	0
Mutatie 1° suppletoire begroting 2017		13.806	4.964	1.968	1.834	1.534	1.533
Belangrijkste mutaties		11.707	16.769	12.733	12.933	12.933	123.876
1) Verlenging TBO			12.000	12.000	12.000	12.000	
2) Kustwacht		4.000	4.000				
3) Overige mutaties		7.707	769	733	933	933	123.876
Stand ontwerpbegroting 2018		317.375	293.757	138.673	137.825	137.525	125.409

Toelichting:

1. Verlenging TBO

De geïntensiveerde aanpak van met name ondermijning en high impact crimes is effectief gebleken. Daarom wordt de reeds ingezette koers op de aanpak van de georganiseerde (ondermijnende) criminaliteit gecontinueerd. De inzet van het Team Bestrijding Ondermijning is vanaf 2018 verlengd met vier jaar.

2. Kustwacht

Met het oog op de veiligheidssituatie in het Caribisch deel van het Koninkrijk wordt incidenteel € 8 mln. beschikbaar gesteld aan de Kustwacht gelijk verdeeld over de jaren 2017 en 2018 voor het plegen van onderhoud en oplossen exploitatietekort en de ondersteuning van andere defensieonderdelen aan de Kustwacht.

Opbouw ontvangsten (x € 1.000)							
	art. nr.	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Stand ontwerpbegroting 2017 (inclusief NvW)		36.475	36.475	36.475	36.475	36.475	0
Mutatie 1° suppletoire begroting 2017		16.033	11.315	2.226	2.770	- 1.127	- 1.215
Belangrijkste mutaties		4.416	0	0	- 2.493	0	36.475
1) FDA		4.416					
Overige mutaties					- 2.493		36.475
Stand ontwerpbegroting 2018		56.924	47.790	38.701	36.752	35.348	35.260

1. FDA

De restmiddelen FDA zijn teruggevloeid naar de KR begroting. Deze middelen worden, conform de beheersovereenkomst tussen Aruba, Nederland en Fondo Desaroyo Aruba (FDA), weer ingezet ten behoeve van het land Aruba.

Overzicht niet-juridisch verplichte uitgaven en bestemming (bedragen x € 1.000)				
Art.nr.	Naamartikel (€ tot. uitg. art.)	Juridisch verplichte uitgaven	Niet-juridisch verplichte uitgaven	Bestemming van de niet-juridisch verplichte uitgaven
4	Bevorderen sociaaleconomische structuur (€ 11.005)	€ 6.637 (60%)	€ 4.368 (40%)	• kennisoverdracht, onderzoek en communicatie (€ 4.368)
Totaal aan niet verplichte uitgaven			€ 4.368	

Meerjarenplanning beleidsdoorlichtingen									
Artikel	Naam artikel	(realisatie) (planning)					2021	2022	Geheel artikel-onderdeel?
		2016	2017	2018	2019	2020			
1	Waarborgfunctie		✓				✓		Ja
4	Bevorderen autonomie Koninkrijksrelaties								
4.1	Aruba, Curaçao en Sint Maarten		✓						Nee
4.2	Caribisch Nederland		✓						Ja
5	Schuldsanering/ lopende inschrijving/ leningen		✓				✓		Ja

Toelichting:

Artikel 4 Bevorderen autonomie Koninkrijksrelaties

De oplevering van de doorlichting is verschoven van 2016 naar 2017 (Kamerstukken II, 2016–2017, [33 189, nr. 5](#)). De volgende beleidsdoorlichting is voorzien in 2023.

Artikel 4.1 Aruba, Curaçao en Sint Maarten

De onder artikelonderdeel 4.1 geraamde pensioentolagen (€ 5,0 mln.) worden niet in de beleidsdoorlichting meegenomen.

Artikel 4.2 Caribisch Nederland

De evaluatiecommissie Caribisch Nederland onder voorzitterschap van mevrouw Spies heeft in 2015 haar rapport uitgebracht en de kabinetsreactie is in mei 2016 aan de Tweede Kamer gestuurd. Caribisch Nederland loopt daarom niet mee in deze beleidsdoorlichting.

Voor een overzicht van de gerealiseerde beleidsdoorlichtingen en evaluaties wordt verwezen naar de meest recente jaarverslagen en/of de site van het Ministerie van Financiën: <http://www.rijksbegroting.nl/beleidsevaluaties>.

Voor de meerjaren planning van de beleidsdoorlichtingen en evaluaties wordt verwezen naar de bijlage bij deze begroting: «Evaluatie- en overig onderzoek». Voor de gerealiseerde beleidsdoorlichtingen en overige evaluaties zijn hyperlinks opgenomen die meteen verwijzen naar de betreffende documenten.

Overzicht van risicoregelingen

Overzicht verstrekte garanties (bedragen x € 1.000)										
Artikel	Omschrijving	2016		2017		2017		2018		Totaal plafond
		Uitstaande garanties	Geraamd te verlenen	Geraamd te vervallen	Uitstaande garanties	Geraamd te vervallen	Uitstaande garanties	Geraamd te vervallen	Uitstaande garanties	
5. Schuldsanering/ lopende inschrijving/ leningen (vanaf 2016)	Leningen aan het land Aruba	1.852	0	1.047	805	0	641	164	164	0
	Voorschotten 9e Europees Ontwikke- lings Fonds (EOF)	4.226	0	2.350	1.876	0	0	1.876	1.876	0
	Totaal	6.078	0	3.397	2.681	0	641	2.040	2.040	0

Leningen aan het Land Aruba

Deze post heeft betrekking op een door Nederland verstrekte garantstelling van leningen aan het Land Aruba vallende onder Staatsgarantie. De leningen zijn gedurende de periode 1990–1997 uitgegeven door de Nederlandse Investeringsbank voor Ontwikkelingslanden (NIO). Vanwege de toenmalige financiële situatie van Aruba is door Nederland een garantstelling gegeven. Het garantieplafond is gekoppeld aan de hoogte van de uitstaande lening en wordt per aflossing van Aruba verlaagd met datzelfde bedrag. Het betreft hier een leningenportefeuille met diverse looptijden. De langst lopende lening eindigt in 2020. Aruba heeft tot op heden nog geen aflossing gemist. Voor deze garantie is geen begrotingsreserve aanwezig en wordt geen premie afgedragen als vergoeding voor de afgegeven garantie.

9e Europees Ontwikkelings Fonds (EOF)

De garantstellingen zijn op verzoek van de Europese Commissie in het kader van het Europees Ontwikkelings Fonds (EOF) verstrekt door Nederland. De Europese Commissie verlangt van de lidstaten, bij projecten niet vallend binnen de Europese grenzen, een garantstelling voor individuele Landen en gebieden overzee (LGO's). De uitvoering van de projecten vindt plaats op Curaçao, Sint Maarten en Caribisch Nederland en hebben betrekking op het Sociaal Infrastructuur-programma en het Bonaire riolerings- en waterzuiveringsprogramma. Het sociaal infrastructuur programma eindigt, en de garantie vervalt daarmee. Het riolerings- en waterzuiveringsprogramma ondervindt vertraging door een arbitragezaak. De garantie moet daarom worden verlengd met twee jaar (2019).

Voor de jaren t/m 2017 zijn er geen uitgaven en ontvangsten op garanties geraamd, omdat er geen indicaties zijn dat Aruba niet aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen en de EC op dit moment geen beroep op de garantiestelling heeft gedaan.

Overzicht verstrekte leningen (bedragen x € 1.000)

Artikel	Omschrijving	Uitstaande lening	Looptijd lening
5. Schuldsanering/ lopende inschrijving/ leningen	Begrotingssteun Aruba	3.630	25 jaar
	Lening Ontwikkelingsbank van de Nederlandse Antillen (OBNA)	1.340	30 jaar
	Maatregel Tussenbalans	6.694	30 jaar
	Water- en Energiebedrijf Aruba	6.656	30 jaar
	Leningen lopende inschrijving Curaçao	929.614	30 jaar
	Leningen lopende inschrijving Sint Maarten	205.083	30 jaar

Toelichting*Begrotingssteun Aruba*

In 1985 tot 1988 is aan Aruba een begrotingssteun verleend in de vorm van een lening van € 45,4 mln. met een jaarlijkse rente van 2,5%. Vanaf eind 1994 vindt aflossing plaats in 25 jaarlijkse termijnen van € 1,8 mln. Eind 2018 zal de laatste aflossing plaatsvinden.

Lening OBNA

Dit betreft een lening aan de Ontwikkelingsbank van de Nederlandse Antillen (OBNA) ten behoeve van aanvullende liquiditeiten steun.

Maatregel Tussenbalans

In het kader van de maatregel Tussenbalans zijn met ingang van 1991 begrotingsleningen verstrekt aan Aruba ter financiering van projecten, waarvan een bepaald rendement verwacht mag worden. De leningen hebben een looptijd van 30 jaar, waarvan de eerste acht jaar vrij van aflossing zijn. Het jaarlijkse rentepercentage is 2,5%. In 2025 zullen de laatste aflossingen plaatsvinden.

Water- en Energiebedrijf Aruba (akte 263-JZ/1995)

Het betreft een begrotingslening ten behoeve van het Water- en Energiebedrijf NV gevestigd te Aruba. De lening is verstrekt voor het aldaar verrichten van een groot aantal investeringen voor de renovatie en uitbreiding van het Water- en Energiebedrijf. Deze leningsovereenkomst is opgesteld in Arubaanse valuta ad AFL 28 mln. (€ 10,9 mln.). Inmiddels is er op deze lening een bedrag van € 4,0 mln. afgelost. De lening heeft een looptijd tot 30 juni 2026 waarvan de eerste acht jaar vrij van aflossing zijn. Het jaarlijkse rentepercentage is 2,5%.

Leningen lopende inschrijving Curaçao

Op 15 oktober 2010 heeft de Nederlandse Staat vijf leningen verstrekt aan het land Curaçao. De maximale looptijd van de langstlopende lening is 30 jaar. Op 16 september 2013 heeft de Nederlandse Staat een lening van ANG 60 mln. verstrekt aan het land Curaçao. Op 2 juni 2014 heeft de Nederlandse Staat een lening van ANG 250 mln. verstrekt aan het land Curaçao. Op 20 januari 2015 heeft de Nederlandse Staat een lening van ANG 267 mln. verstrekt aan het land Curaçao. Op 30 december 2015 heeft de Nederlandse Staat een lening van ANG 35 mln. verstrekt aan het land Curaçao. Alle hierboven verstrekte leningen hebben een looptijd van 30 jaar. Het Ministerie van Financiën voert het beheer over deze leningen, de belasting vindt evenwel plaats op hoofdstuk Koninkrijksrelaties (IV).

Leningen lopende inschrijving Sint Maarten

Op 21 oktober 2010 heeft de Nederlandse Staat een vijftal leningen verstrekt aan het land Sint Maarten. De maximale looptijd van de langstlopende lening is 30 jaar. Op 12 oktober 2012 heeft de Nederlandse Staat een volgende lening verstrekt van ANG 26 mln. Deze lening is op 12 oktober 2016 met 7 jaar verlengd. Met de verlening zijn nieuwe voorwaarden gesteld, te weten volledige terugbetaling van de lening door middel van tussentijdse aflossingen en een aangepast rentepercentage, inclusief een boeterente. Op 2 juni 2014 heeft de Nederlandse Staat drie leningen aan Sint Maarten verstrekt voor een bedrag van ANG 150 mln. Aan Sint Maarten is op 21 november 2014 eveneens een lening verstrekt van ANG 30,2 mln. De maximale looptijd van deze leningen is 30 jaar. Het Ministerie van Financiën voert het beheer over deze leningen, de belasting vindt evenwel plaats op hoofdstuk Koninkrijksrelaties (IV).

3. DE BELEIDSARTIKELN KONINKRIJKSRELATIES

Artikel 1. Waarborgfunctie

A Algemene doelstelling

Het waarborgen van de rechtszekerheid, deugdelijkheid van bestuur en de mensenrechten in Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

B Rol en verantwoordelijkheid

Elk land in het Koninkrijk heeft de zorg voor de verwezenlijking van de fundamentele rechten en vrijheden van de mens, de rechtszekerheid en de deugdelijkheid van bestuur. Het waarborgen hiervan is een aangelegenheid van het Koninkrijk. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is op grond van de verantwoordelijkheid voor het Statuut, aanspreekbaar op de waarborgtaak van het Koninkrijk. Vanuit deze verantwoordelijkheid worden de ontwikkelingen met betrekking tot het functioneren van het openbaar bestuur en de verwezenlijking van de mensenrechten en de rechtszekerheid in de landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten gevolgd. Het feit dat het Koninkrijk de bevoegdheid heeft in het kader van de waarborgfunctie op te treden, sterkt de instituties van de landen in hun taak om de beginselen van de democratische rechtsstaat te realiseren. De Rijksministerraad kan maatregelen nemen, als er sprake is van ernstige inbreuk op fundamentele rechten en vrijheden in een land of in een situatie waarin rechtszekerheid of deugdelijk bestuur niet langer gewaarborgd zijn en de interne controlemechanismen feitelijk disfunctioneren. Van geval tot geval zal dan moeten worden gezien of ingrijpen in de zin van artikel 43, 50 of 51 van het Statuut, noodzakelijk is en welke maatregel dan het meest passend is.

C Beleidswijzigingen

De geïntensiveerde aanpak van met name ondermijning en high impact crimes is effectief gebleken. Daarom wordt de reeds ingezette koers op de aanpak van de georganiseerde (ondermijnende) criminaliteit gecontinueerd. De inzet van het Team Bestrijding Ondermijning wordt vanaf 2018 verlengd met vier jaar.

D1 Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid (bedragen x € 1.000)		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Art.nr.	Verplichtingen:	67.650	82.929	87.274	75.156	75.356	75.356	63.356
	Uitgaven:	77.735	82.929	87.274	75.156	75.356	75.356	63.356
	Waarvan juridisch verplicht (percentage)			100%				
1.1	Rechtshandhaving en deugdelijkheid van bestuur	77.735	82.929	87.274	75.156	75.356	75.356	63.356
	Bijdrage aan ZBO's / RWT's	0	26.291	30.603	28.743	28.943	28.943	16.943
	Recherchecapaciteit (Nationale Politie)	0	26.291	30.603	28.743	28.943	28.943	16.943
	Bijdragen aan medeoverheden	26	0	0	0	0	0	0
	Overige bijstand aan de landen	26	0	0	0	0	0	0
	Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken	77.709	56.638	56.671	46.413	46.413	46.413	46.413
	Duradero	712	0	0	0	0	0	0
	Grensbewaking (Defensie)	6.100	6.100	6.100	6.100	6.100	6.100	6.100
	Kustwacht (Defensie)	37.838	46.576	46.557	35.688	35.688	35.688	35.688
	Recherchecapaciteit (Nationale Politie)	28.528	0	0	0	0	0	0
	Rechterlijke macht (V&J)	4.531	3.962	4.014	4.625	4.625	4.625	4.625
	Ontvangsten:	5.981	6.120	6.120	4.857	4.857	4.857	4.857

D2 Budgetflexibiliteit

Van het totale uitgavenbudget op artikel 1 is 100% juridisch verplicht en dit kent de volgende onderverdeling:

Bijdrage aan ZBO's/RWT's

De bijdragen aan ZBO's/RWT's zijn voor 100% juridisch verplicht. De uitgaven van Recherchecapaciteit zijn vastgelegd in de beheersovereenkomst tussen het Recherche Samenwerking Team en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken

De bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken zijn voor 100% juridisch verplicht. De uitgaven zijn vastgelegd in de Rijkswet Kustwacht en de Beheersovereenkomst tussen de Kustwacht en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de beheersovereenkomst Koninklijke Marechaussee en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en in de uitzendregeling voor rechters en ambtenaren.

E Toelichting op de instrumenten

In artikel 1 staan de rechtszekerheid, deugdelijkheid van bestuur en de mensenrechten in de landen van het Koninkrijk centraal. Zowel rechtszekerheid als de waarborging van mensenrechten is afhankelijk van een goed functionerende rechtshandhavingketen. Om concreet invulling te geven aan deze algemeen geformuleerde doelstelling, worden de beschikbare middelen ingezet ten behoeve van instituties die essentieel zijn voor de rechtshandhaving. Het betreft bijdragen aan:

- grensbewaking door de Koninklijke Marechaussee (KMar);
- de Kustwacht voor het Koninkrijk der Nederlanden in het Caribisch gebied (Kustwacht);
- het Recherche Samenwerkingsteam (inclusief additionele inzet Sint Maarten);
- het Gemeenschappelijk Hof en het Openbaar Ministerie (Rechterlijke Macht);

1.1 Rechtshandhaving en deugdelijkheid van bestuur

Bijdrage aan ZBO's/RWT's

Recherchecapaciteit (Nationale Politie)

Zoals vastgelegd in de Rijkswet politie en het Protocol Recherche Samenwerkingsteam heeft het Recherche Samenwerkingsteam (RST) de taak om zware, georganiseerde en grensoverschrijdende criminaliteit te bestrijden. Daarnaast verricht het RST de afhandeling van internationale rechtshulpverzoeken op dit gebied. Het RST heeft vestigingen op Aruba, Bonaire, Curaçao en Sint Maarten, waar men werkt onder gezag van de lokale Openbaar Ministeries.

De extra inzet van het Team Bestrijding Ondernijning (Recherche Samenwerkingsteam, het Openbaar Ministerie en het Gemeenschappelijk Hof van Justitie) wordt verlengd voor vier jaar.

Zo wordt met name de aanpak van ondernijning en high impact crimes versterkt.

Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken

Grensbewaking (Defensie)

Nederland stelt structureel personeel van de Koninklijke Marechaussee (KMar) beschikbaar ten behoeve van ondersteuning in de rechtshandhaving op Aruba, Curaçao en Sint Maarten en incidenteel in Caribisch Nederland. Een flexibele pool van 43 fte levert een bijdrage aan de bestrijding van de geweldscriminaliteit, het grens- en vreemdelingtoezicht, de bestrijding van mensensmokkel en -handel en de bestrijding van drugssmokkel via de luchthavens. De medewerkers van de KMar functioneren daarbij onder aansturing van de lokale diensthoofden en vallen onder het lokale gezag (Ministers van Justitie).

Kustwacht (Defensie)

De Kustwacht is belast met de maritieme rechtshandhaving in het Caribische deel van het Koninkrijk. Bestrijding van de handel in drugs, de bestrijding van vuurwapensmokkel en de bestrijding van mensenhandel, mensensmokkel en illegale immigratie hebben prioriteit. Daarnaast levert de Kustwacht een belangrijke bijdrage aan de veiligheid op het water door het uitvoeren van zoek- en reddingsoperaties en visserij-, scheepvaart en milieu-inspecties.

Met het oog op de veiligheidssituatie in het Caribisch deel van het Koninkrijk wordt incidenteel € 8 mln. beschikbaar gesteld aan de Kustwacht gelijk verdeeld over de jaren 2017 en 2018 voor het plegen van onderhoud en oplossen exploitatietekort en de ondersteuning van andere defensieonderdelen aan de Kustwacht.

De Kustwacht functioneert op basis van de Rijkswet Kustwacht. De Rijksministerraad stelt het jaarplan van de Kustwacht vast. Dit jaarplan wordt voorbereid door de Kustwachtcommissie, die is samengesteld uit vertegenwoordigers van de vier landen en één keer per jaar bijeenkomt.

In 2018 zal de stapsgewijze vervanging van de «Super Rigid Hull inflatable Boats» (Super-RHiBS) door «Metal Shark interceptors» voltooid worden.

Rechtelijke macht (V&J)

Om een goed niveau van rechtshandhaving en rechtspleging in de drie landen en Caribisch Nederland te garanderen, is volledige bezetting van het Gemeenschappelijk Hof en het Openbaar Ministerie van groot belang. Omdat bij de landen de personele capaciteit ontbreekt, draagt Nederland hieraan bij. Nederland stelt daarom op verzoek van de landen rechters en Officieren van Justitie ter beschikking. Deze treden in lokale dienst, waarbij een buitenlandtoelage wordt vergoed ten laste van deze begroting.

Ontvangsten

De exploitatie van de Kustwacht, exclusief de inzet van Defensiemiddelen en de luchtverkenningcapaciteit, wordt voor 69% gefinancierd vanuit de begroting Koninkrijksrelaties. Aruba, Curaçao en Sint Maarten dragen respectievelijk 11%, 16% en 4% bij. De ontvangsten betreffen de bijdragen van de landen aan de Kustwacht over het voorafgaande jaar.

Artikel 4 Bevorderen sociaaleconomische structuur

A Algemene doelstelling

Het op verzoek ondersteunen van Aruba, Curaçao en Sint Maarten bij het verbeteren van de sociale en economische ontwikkeling en de overheidsfinanciën. Het versterken van de bestuurlijke en financiële samenhang en centrale coördinatie vanuit Den Haag voor Caribisch Nederland (Bonaire, Sint Eustatius en Saba).

B Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor het stellen van randvoorwaarden die de rechtmatigheid en doelmatigheid van de inzet van middelen van de Rijksbegroting garanderen. Aruba, Curaçao en Sint Maarten zijn volledig zelf verantwoordelijk voor de beleidvorming en -uitvoering in de landen. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties kan op basis van (individuele) verzoeken beleidsmatige assistentie bieden om de landen te ondersteunen, bijvoorbeeld door middel van kennis en expertise.

De openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba maken elk deel uit van het staatsbestel van Nederland. In het Statuut is bepaald dat voor deze eilanden regels kunnen worden gesteld en andere specifieke maatregelen kunnen worden getroffen met het oog op de economische en sociale omstandigheden, de grote afstand tot het Europese deel van Nederland, hun insulaire karakter, kleine oppervlakte en bevolkingsomvang, geografische omstandigheden, het klimaat en andere factoren waardoor deze eilanden zich wezenlijk onderscheiden van het Europese deel van Nederland.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor de Rijkscoördinatie van beleid met betrekking tot Caribisch Nederland. Dit krijgt vorm door het opstellen en monitoren van het meerjarenprogramma, het beheer van het BES-fonds, afstemming van rijksbeleid door middel van de zogenoemde Caribisch Nederland tafel, het beheer van de Rijksdienst Caribisch Nederland en het inzetten van de Rijksvertegenwoordiger.

C Beleidswijzigingen

Er zijn geen beleidswijzigingen.

D1 Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid (bedragen x € 1.000)								
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Art.nr.	Verplichtingen:	16.600	20.814	11.005	14.359	14.442	14.442	14.326
	Uitgaven:	17.994	20.814	11.005	14.359	14.442	14.442	14.326
	Waarvan juridisch verplicht (percentage)			60%				

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
4.1							
Curaçao, Sint Maarten en Aruba	5.281	8.684	4.187	6.809	6.809	6.809	6.809
Opdrachten	1.039	1.432	1.351	1.664	1.664	1.664	1.664
Onderzoek, Kennisoverdracht en Comm.	1.039	1.432	1.351	1.664	1.664	1.664	1.664
Inkomensoverdrachten	2.340	2.700	2.700	5.009	5.009	5.009	5.009
Toeslagen op pensioenen NA	2.340	2.700	2.700	5.009	5.009	5.009	5.009
Bijdrage aan (inter)nationale organisaties	1.402	136	136	136	136	136	136
Onderzoek, Kennisoverdracht en Comm.	95	136	136	136	136	136	136
Samenwerkingsprogramma's	1.307	0	0	0	0	0	0
Bijdragen aan medeoverheden	500	4.416	0	0	0	0	0
Afpakteam Aruba	500	0	0	0	0	0	0
Bijdrage landen		4.416	0	0	0	0	0
4.2							
Caribisch Nederland	12.713	12.130	6.818	7.550	7.633	7.633	7.517
Subsidies	592	960	0	0	0	0	0
Subsidies Caribisch Nederland	142	710	0	0	0	0	0
Kinderrechten	450	250	0	0	0	0	0
Opdrachten	910	2.034	4.280	5.230	5.313	5.313	5.313
Kinderrechten	16	75	0	0	0	0	0
Onderzoek, Kennisoverdracht en Comm.	894	1.604	1.880	713	796	796	796
Opdrachten Caribisch Nederland	0	355	2.400	4.517	4.517	4.517	4.517
Inkomensoverdrachten	3.303	3.518	1.318	1.100	1.100	1.100	1.100
Pensioenen en uitkeringen Politieke ambtsdragers	1.830	3.518	1.318	1.100	1.100	1.100	1.100
PCN	1.473	0	0	0	0	0	0
Bijdragen aan medeoverheden	7.908	4.768	1.220	1.220	1.220	1.220	1.104
Bijzondere uitkering sociaaleconomische initiatieven	5.737	3.874	1.220	1.220	1.220	1.220	1.104
Kinderrechten	543	675	0	0	0	0	0
Onderzoek, Kennisoverdracht en Comm.	1.628	219	0	0	0	0	0
Bijdrage aan agent-schappen	0	600	0	0	0	0	0
Onderzoek, Kennisoverdracht en Comm.	0	600	0	0	0	0	0
Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken	0	250	0	0	0	0	0
Onderzoek, Kennisoverdracht en Comm.	0	250	0	0	0	0	0

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ontvangsten:	8.422	12.991	3.949	3.889	2.028	2.028	2.028

D2 Budgetflexibiliteit

Van het totale uitgavenbudget op artikel 4 is 60% juridisch verplicht en dit kent de volgende onderverdeling:

Opdrachten

De opdrachten zijn voor 24% juridisch verplicht. Dit heeft met name te maken met afspraken die zijn gemaakt met leveranciers die doorlopen in 2018.

Inkomensoverdrachten

De inkomensoverdrachten zijn voor 100% juridisch verplicht. De uitgaven voor inkomensoverdracht liggen vast in de Vaste verrekenoersregeling pensioenen (1990).

Bijdrage aan (inter)nationale organisaties

De bijdragen aan (inter)nationale organisaties zijn niet juridisch verplicht.

Bijdrage aan medeoverheden

De bijdragen aan medeoverheden zijn voor 100% juridisch verplicht. Conform het Tijdelijke besluit bijzondere uitkeringen integrale projecten BES zijn deze middelen als specifieke uitkering opgenomen in de meerjarenprogramma's van de openbare lichamen.

E Toelichting op de instrumenten

4.1. Curaçao, Sint Maarten en Aruba

Opdrachten

Onderzoek, Kennisoverdracht en Communicatie

Op verzoek van Aruba, Curaçao en Sint Maarten kan Nederland projecten ondersteunen die bijdragen aan het verbeteren van de sociale en economische ontwikkeling en de overheidsfinanciën. Onder dit instrument worden de projecten verantwoord die in opdracht van Nederland worden uitgevoerd. Ook terugkerende reguliere projecten, zoals het Koninkrijkstoernooi en de Koninkrijksconferentie die in Nederland wordt georganiseerd, vallen onder dit instrument.

Inkomensoverdracht

Toeslagen op pensioenen NA

Conform de regeling vaste verrekenoers pensioeninkomen voormalig Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse pensioengerechtigden worden nadelige koersverschillen als gevolg van wisselkoersfluctuaties tussen de Antilliaanse gulden (NAf) en Arubaanse florin (Afl) enerzijds en de euro anderzijds gecompenseerd uit begrotingshoofdstuk IV.

Bijdrage aan (inter)nationale organisaties

Onderzoek, Kennisoverdracht en Communicatie

Op verzoek van Aruba, Curaçao en Sint Maarten kan Nederland projecten ondersteunen die bijdragen aan het verbeteren van de sociale en economische ontwikkeling en de overheidsfinanciën. Onder dit instrument worden de projecten verantwoord die door de landen zelf worden uitgevoerd.

4.2. Caribisch Nederland

Opdrachten

Onderzoek, Kennisoverdracht en Communicatie

Het programma Bestuurlijke ontwikkeling richt zich de komende jaren op het verhogen van de kwaliteit en slagkracht van het openbaar bestuur op de zes eilanden in het Caribisch deel van het Koninkrijk, met name Caribisch Nederland. Het programma kent een viertal pijlers/ prioriteiten. Ten eerste vraagt de Caribische bestuurlijke context en het insulaire karakter van de zes eilanden steeds om het verder vergroten van de bestuurskracht. In het verlengde hiervan is het van belang om blijvend te investeren in menselijk kapitaal, bijvoorbeeld door het toerusten van de ambtelijke apparaten. Ten derde wordt er gewerkt aan het integraal werken vanuit de departementen in de richting van de eilanden. Met name ten aanzien van Caribisch Nederland zal dit tot verbeteringen moeten leiden in de uitvoering van beleid. Ten slotte is het van belang onderzoek en kennisoverdracht te bevorderen teneinde de beleidsvorming en de praktijk te voeden met nieuwe inzichten.

Opdrachten Caribisch Nederland

Het betreft opdrachten aan bedrijven en organisaties ten aanzien van het goed bestuur en gezonde overheidsfinanciën van Caribisch Nederland.

Inkomensoverdracht

Pensioenen en uitkeringen politieke ambtsdragers

Uit deze middelen worden de rechtspositionele regelingen van (voormalige) politieke ambtsdragers gefinancierd.

Bijdragen aan medeoverheden

Bijzondere uitkering sociaaleconomische initiatieven

Dit budget is beschikbaar voor uitkeringen aan de openbare lichamen ten behoeve van sociaaleconomische initiatieven.

Ontvangsten

De ontvangsten hebben betrekking op rentebetalingen over leningen die aan Aruba verstrekt zijn.

Artikel 5 Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen

A Algemene doelstelling

Houdbare overheidsfinanciën door uitvoering van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft). De staatsschuld van de landen van het Koninkrijk wordt beheerst. Afspraken omtrent schuldsanering naar aanleiding van de nieuwe staatkundige structuur worden uitgevoerd. Nieuwe schulden zijn mogelijk indien aan de voorwaarden van de Rft wordt voldaan. De Staat der Nederlanden heeft een verplicht lopende inschrijving indien naar het oordeel van het College financieel toezicht (Cft) aan de eisen van de Rft is voldaan.

B Rol en verantwoordelijkheid

Het financieel toezicht wordt uitgeoefend door de Rijksministerraad. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor het ordelijk en tijdig verlenen van de opdracht tot inschrijving op leningen van Curaçao en Sint Maarten aan het Agentschap van het Ministerie van Financiën, wanneer is voldaan aan de voorwaarden uit de Rijkswet financieel toezicht. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor het monitoren van tijdige rentebetalingen en aflossingen op verleende leningen door de betreffende landen, en eventuele escalatie daarop.

C Beleidswijzigingen

Er zijn geen beleidswijzigingen.

D1 Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid (bedragen x € 1.000)		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Art.nr.	Verplichtingen:	29.702	0	0	0	0	0	0
	Uitgaven:	179.631	186.981	172.431	28.517	28.516	28.516	28.517
	Waarvan juridisch verplicht (percentage)			100%				
5.1	Schuldsanering landen Curaçao en Sint Maarten	149.929	186.981	172.431	28.517	28.516	28.516	28.517
	Leningen	149.929	186.981	172.431	28.517	28.516	28.516	28.517
	Schuldsanering	149.929	186.981	172.431	28.517	28.516	28.516	28.517
5.2	Leningen en/of garanties landen Curaçao, Sint Maarten en Aruba	29.702	0	0	0	0	0	0
	Leningen	29.702	0	0	0	0	0	0
	Lopende inschrijving Curaçao en St Maarten	29.702	0	0	0	0	0	0
	Ontvangsten:	42.245	37.813	37.721	29.955	29.867	28.463	28.375

D2 Budgetflexibiliteit

Van het totale uitgavenbudget op artikel 5 is 100% juridisch verplicht.

Leningen

De leningen zijn voor 100% juridisch verplicht. De in de tabel genoemde bedragen zijn langlopende verplichtingen voor aflossingen en rentebedragen van de landen Curaçao en Sint Maarten.

E Toelichting op de instrumenten

5.1. Schuldsanering landen Curaçao en Sint Maarten

Leningen

Schuldsanering

In de Slotverklaring van 2 november 2006 heeft Nederland zich met het oog op een gezonde financiële positie bij de start van de nieuwe staatkundige verhoudingen bereid verklaard om de schulden van (de collectieve sector van) het Land en de eilandgebieden Curaçao en Sint Maarten grotendeels te saneren. Het gaat daarbij om de schuldumfang op 31 december 2005, bestaande uit openbare en onderhandse geldleningen die zijn aangegaan jegens derden buiten de desbetreffende collectieve sector (inclusief de leningen die jegens Nederland zijn aangegaan). Deze leningen zijn, voor zover zij in omvang boven de rentelastnorm van dat jaar uitgaan, door Nederland gesaneerd. Ook de herfinanciering van deze leningen en de financiering van de rentelasten op deze leningen vallen onder de regeling van de schuldsanering.

Ontvangsten

De ontvangsten binnen dit artikel hebben betrekking op aflossingen en rentebedragen van uitstaande schulden van Curaçao en Sint Maarten.

4. DE NIET-BELEIDSARTIKELN KONINKRIJKSRELATIES

Artikel 6 Apparaat

Op dit artikel worden alle personele en materiële uitgaven en ontvangsten van de onder deze begroting vallende onderdelen gepresenteerd.

D1 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid (bedragen x € 1.000)		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Art.nr.	Verplichtingen:	21.176	23.064	21.059	18.713	17.613	17.313	17.313
	Uitgaven:	21.310	23.064	21.059	18.713	17.613	17.313	17.313
6.1	Apparaat	21.310	23.064	21.059	18.713	17.613	17.313	17.313
	Personele uitgaven	10.696	15.108	12.831	11.763	10.663	10.363	10.363
	waarvan: Eigen personeel	9.972	14.869	12.597	11.591	10.491	10.191	10.191
	waarvan: Externe inhuur	724	234	234	172	172	172	172
	waarvan: Overig personeel	0	5	0	0	0	0	0
	Materiële uitgaven	10.614	7.956	8.228	6.950	6.950	6.950	6.950
	waarvan: Overig materieel	10.614	7.956	8.228	6.950	6.950	6.950	6.950
	Ontvangsten:	912	0	0	0	0	0	0

E Toelichting op de instrumenten

6.1. Apparaat

Personele uitgaven

Eigen personeel

De uitgaven aan het eigen personeel van alle onder dit begrotingshoofdstuk vallende onderdelen zijn opgenomen, inclusief de uitgaven voor de Rijksdienst Caribisch Nederland (RCN).

Externe inhuur

De uitgaven aan externe inhuur van alle onder dit begrotingshoofdstuk vallende onderdelen zijn opgenomen.

Materiële uitgaven

Overig materieel

De materiële uitgaven van alle onder dit begrotingshoofdstuk vallende onderdelen zijn opgenomen, inclusief de materiële uitgaven voor de Rijksdienst Caribisch Nederland (RCN).

Artikel 7 Nominaal en onvoorzien

D1 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid (bedragen x € 1.000)								
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Art.nr.	Verplichtingen:	0	3.587	1.988	1.928	1.898	1.898	1.897
	Uitgaven:	0	3.587	1.988	1.928	1.898	1.898	1.897
7.1	Loonbijstelling	0	0	0	0	0	0	0
	waarvan: Programma	0	0	0	0	0	0	0
	waarvan: Apparaat	0	0	0	0	0	0	0
7.2	Prijsbijstelling	0	0	0	0	0	0	0
	waarvan: Programma		0	0	0	0	0	0
	waarvan: Apparaat		0	0	0	0	0	0
7.3	Onvoorzien	0	1.132	988	928	898	898	897
7.4	Wisselkoersreserve	0	2.455	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
	Ontvangsten:	0	0	0	0	0	0	0

E Toelichting op de instrumenten

7.3. Onvoorzien

Deze middelen worden op een later moment toegekend aan de relevante beleidsartikelen.

7.4. Wisselkoersreserve

Op de begroting van Koninkrijksrelaties en het BES-fonds zijn er zowel meevallers als tegenvallers als gevolg van de huidige wisselkoers. De wisselkoersmeevallers komen ten gunste van de reserve en de wisselkoerstegenvallers komen ten laste van de reserve.

5. DE BELEIDSAGENDA BES-FONDS

Via de vrije uitkeringen uit het BES-fonds ontvangen de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba middelen om hun toebedeelde en deels wettelijke taken naar behoren uit te voeren, net zoals gemeenten middelen krijgen uit het gemeentefonds. Het gaat hierbij om vrij besteedbare middelen. Het is – net als bij gemeenten – aan de lokale democratie om ambities te formuleren, eigen inkomsten te genereren en beleidskeuzes te maken. Jaarlijks vindt in het bestuurlijk overleg financiële verhoudingen Caribisch Nederland besluitvorming plaats over de hoogte van de vrije uitkering voor het jaar daaropvolgend.

Het BES-fonds is een beleidsarm fonds. Het is aan de eilanden om verantwoording af te leggen over de via het BES-fonds verstrekte middelen. De verantwoordelijkheid van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is hierbij van groot belang. Om te voorkomen dat er discrepanties ontstaan tussen eilandelijke taken en financiën, toetst de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties strikt op artikel 87 van de wet Financiën BES. Op grond van dit artikel dient het Rijk bij beleidsvoornemens die leiden tot een wijziging van taken voor de openbare lichamen aan te geven welke financiële gevolgen hier aan zijn verbonden voor de openbare lichamen.

Een totaaloverzicht van bijzondere uitkeringen aan de openbare lichamen (bijzondere uitkeringen) wordt jaarlijks op de derde woensdag van mei aan de Tweede Kamer verstrekt. De verstrekte renteloze leningen aan de openbare lichamen treft u aan in bijlage 7.9 van deze begroting. Een overzicht van alle rijksuitgaven Caribisch Nederland is op verzoek van de motie Hachchi c.s. (Kamerstukken II, [33 000-IV, nr. 28](#)) opgenomen als bijlage 7.6 bij deze begroting. Om de inzichtelijkheid van deze bijlage te vergroten is ook een overzicht van de rijksinkomsten op Caribisch Nederland opgenomen.

6. HET BELEIDSARTIKEL BES-FONDS

Artikel 1 BES-fonds

A Algemene doelstelling

Via het BES-fonds wordt bewerkstelligd dat de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba middelen krijgen toebedeeld om de tussen het Rijk en de eilanden overeengekomen taakverdeling van de eilanden naar behoren uit te voeren.

B Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor de bestuurlijke en financiële verhouding met de eilanden en in die hoedanigheid voor het BES-fonds. Als fondsbeheerder draagt hij zorg voor een adequate omvang van het fonds in relatie tot de overeengekomen taakverdeling tussen Nederland en de openbare lichamen. De openbare lichamen zijn autonoom in de besteding van de vrije uitkering; dat wil zeggen dat de openbare lichamen zelf mogen bepalen welke taken en activiteiten zij bekostigen uit de algemene middelen van de vrije uitkering. Dit uitgangspunt laat onverlet dat de openbare lichamen bepaalde wettelijke taken en activiteiten dienen uit te voeren waarbij zij voor de bekostiging op de algemene middelen zijn aangewezen.

Omdat de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ook een coördinerende taak vervult als schakel tussen de openbare lichamen en de verschillende vakdepartementen wordt twee maal per jaar per eiland een bestuurlijk overleg georganiseerd. Deze bijeenkomsten bieden de mogelijkheid aan de besturen van Bonaire, Saba en Sint Eustatius om te overleggen met de vakdepartementen in Den Haag waarmee een goede relatie en samenwerking tussen de rijksoverheid en de drie eilandbesturen op bestuurlijk en ambtelijk niveau wordt bewerkstelligd.

De wet Financiën BES (de wet FinBES) biedt – indien nodig – instrumenten voor de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de toezichthouder, het College financieel toezicht (Cft) om corrigerend op te treden op het gebied van financiën en financieel beheer. De openbare lichamen mogen in principe alleen uitgaven doen die zijn opgenomen in een door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties goedgekeurde begroting.

C Beleidswijzigingen

Er zijn geen beleidswijzigingen.

D1 Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid (bedragen x € 1.000)								
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Art.nr.	Verplichtingen:	42.124	41.552	41.386	33.087	33.087	32.888	32.998
	Uitgaven:	42.124	41.552	41.386	33.087	33.087	32.888	32.998
	Waarvan juridisch verplicht (percentage)			100%				
1.1	BES-fonds	42.124	41.552	41.386	33.087	33.087	32.888	32.998
	Opdrachten	0	100	100	100	100	100	100
	Onderzoek	0	100	100	100	100	100	100
	Bijdragen aan medeoverheden	42.124	41.452	41.286	32.987	32.987	32.788	32.898
	Overige uitkering	0	0	0	0	0	0	0
	Vrije uitkering	42.124	41.452	41.286	32.987	32.987	32.788	32.898
	Ontvangsten:	42.124	41.552	41.386	33.087	33.087	32.888	32.998

D2 Budgetflexibiliteit

Het BES-fonds kent geen budgetflexibiliteit. De openbare lichamen ontvangen middelen voor toebedeelde en wettelijke taken.

E Toelichting op de instrumenten

1.1 BES-fonds

Opdrachten

Onderzoek

Dit betreft middelen voor onderzoek naar de vrije uitkering.

Bijdragen aan medeoverheden

Vrije uitkering

De middelen die de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba uit de vrije uitkering ontvangen zijn vrij besteedbaar. Op de vrije uitkering wordt dit jaar een aantal bedragen ingehouden. Het betreft aflossingslasten voor eerder afgesloten renteloze leningen die het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft verstrekt ter bekostiging van achterstanden in de onderwijshuisvesting, en de in 2015 verstrekte lening van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu voor de weginfrastructuur op Saba.

Tot slot worden gedurende de periode 2014–2018 bedragen teruggevorderd die verband houden met de ontmanteling van de Nederlandse Antillen (voorschotten werkkapitaal). Ook deze kosten worden ingehouden op de vrije uitkering. De totale inhouding bedraagt USD 2,36 mln. in vijf jaar.

Ontvangsten

Artikel 88, derde lid van de Wet FinBES regelt dat bij (begrotings-)wet voor ieder uitkeringsjaar middelen van het Rijk worden afgezonderd ten behoeve van het BES-fonds. De uitgaven en de afgezonderde inkomsten over ieder uitkeringsjaar zijn aan elkaar gelijk. Gelet hierop is ten behoeve van de dekking van de uitgaven ten laste van het BES-fonds een post ontvangsten geraamd.

7. BIJLAGEN

Bijlage 1: Verdiepingshoofdstuk Koninkrijksrelaties

Artikel 1. Waarborgfunctie

Uitgaven beleidsartikel 1. Waarborgfunctie (bedragen x € 1.000)						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Stand ontwerpbegroting 2017	70.858	66.552	61.552	61.552	61.552	0
Mutatie Nota van Wijziging 2017	0	0	0	0	0	0
Mutatie amendement 2017	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1 ^e suppletoire begroting 2017	6.267	3.118	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	5.804	17.604	13.604	13.804	13.804	63.356
waarvan:						
1. Verlenging TBO		12.000	12.000	1.200	12.000	
2. Kustwacht	4.000	4.000				
Stand ontwerpbegroting 2018	82.929	87.274	75.156	75.356	75.356	63.356

Toelichting:

1. Verlenging TBO

De geïntensiveerde aanpak van met name ondermijning en high impact crimes is effectief gebleken. Daarom wordt de reeds ingezette koers op de aanpak van de georganiseerde (ondermijnende) criminaliteit gecontinueerd. De inzet van het Team Bestrijding Ondermijning is vanaf 2018 verlengd met vier jaar.

2. Kustwacht

Met het oog op de veiligheidssituatie in het Caribisch deel van het Koninkrijk wordt incidenteel € 8 mln. beschikbaar gesteld aan de Kustwacht gelijk verdeeld over de jaren 2017 en 2018 voor het plegen van onderhoud en oplossen exploitatietekort en de ondersteuning van andere defensieonderdelen aan de Kustwacht.

Ontvangsten beleidsartikel 1. Waarborgfunctie (bedragen x € 1.000)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Stand ontwerpbegroting 2017	4.857	4.857	4.857	4.857	4.857	0
Mutatie Nota van Wijziging 2017	0	0	0	0	0	0
Mutatie amendement 2017	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1 ^e suppletoire begroting 2017	1.263	1.263	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	4.857
Stand ontwerpbegroting 2018	6.120	6.120	4.857	4.857	4.857	4.857

Artikel 4. Bevorderen sociaaleconomische structuur

Uitgaven beleidsartikel 4. Bevorderen sociaaleconomische structuur (bedragen x € 1.000)						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Stand ontwerpbegroting 2017	14.676	13.342	14.602	14.602	14.602	0
Mutatie Nota van Wijziging 2017	0	0	0	0	0	0
Mutatie amendement 2017	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1 ^o suppletoire begroting 2017	1.872	- 2.453	- 359	- 276	- 276	- 276
Nieuwe mutaties	4.266	116	116	116	116	14.602
waarvan:						
1. FDA	4.416					
Stand ontwerpbegroting 2018	20.814	11.005	14.359	14.442	14.442	14.326
Ontvangsten beleidsartikel 4. Bevorderen sociaaleconomische structuur (bedragen x € 1.000)						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Stand ontwerpbegroting 2017	3.213	3.213	3.213	3.213	3.213	0
Mutatie Nota van Wijziging 2017	0	0	0	0	0	0
Mutatie amendement 2017	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1 ^o suppletoire begroting 2017	5.362	736	676	- 1.185	- 1.185	- 1.185
Nieuwe mutaties	4.416	0	0	0	0	3.213
waarvan:						
1. FDA	4.416					
Stand ontwerpbegroting 2018	12.991	3.949	3.889	2.028	2.028	2.028

Toelichting:

1. FDA

De restmiddelen FDA zijn teruggevloeid naar de KR begroting. Deze middelen worden, conform de beheersovereenkomst tussen Aruba, Nederland en Fondo Desaroyo Aruba (FDA), weer ingezet ten behoeve van het land Aruba.

Artikel 5. Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen

Uitgaven beleidsartikel 5. Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen (bedragen x € 1.000)						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Stand ontwerpbegroting 2017	186.981	172.431	28.517	28.516	28.516	0
Mutatie Nota van Wijziging 2017	0	0	0	0	0	0
Mutatie amendement 2017	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1 ^e suppletoire begroting 2017	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	28.517
Stand ontwerpbegroting 2018	186.981	172.431	28.517	28.516	28.516	28.517
Ontvangsten beleidsartikel 5. Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen (bedragen x € 1.000)						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Stand ontwerpbegroting 2017	28.405	28.405	28.405	28.405	28.405	0
Mutatie Nota van Wijziging 2017	0	0	0	0	0	0
Mutatie amendement 2017	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1 ^e suppletoire begroting 2017	9.408	9.316	1.550	3.955	58	- 30
Nieuwe mutaties	0	0	0	- 2.493	0	28.405
waarvan:						
1. Rente-ontvangsten (correctie)				- 2.493		
Stand ontwerpbegroting 2018	37.813	37.721	29.955	29.867	28.463	28.375

Toelichting:

1. Rente-ontvangsten (correctie)

Bij voorjaarsnota is de raming van de rente-ontvangsten op de lopende inschrijvingen aangepast. Voor 2020 is abusievelijk incidenteel een verkeerd getal opgenomen. Dat wordt nu gecorrigeerd.

Artikel 6. Apparaat

Uitgaven niet-beleidsartikel 6. Apparaat (bedragen x € 1.000)						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Stand ontwerpbegroting 2017	18.071	17.492	17.101	16.201	16.201	0
Mutatie Nota van Wijziging 2017	0	0	0	0	0	0
Mutatie amendement 2017	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1 ^e suppletoire begroting 2017	1.221	2.455	500	300	0	0
Nieuwe mutaties	3.772	1.112	1.112	1.112	1.112	17.313
waarvan:						
1. RCN Belastingdienst	2.660					
Stand ontwerpbegroting 2018	23.064	21.059	18.713	17.613	17.313	17.313

Toelichting:

1. RCN Belastingdienst
Bijdrage van het Ministerie van Financiën (Financiën) aan de RCN van afnemer Belastingdienst.

Ontvangsten niet-beleidsartikel 6. Apparaat (bedragen x € 1.000)						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Stand ontwerpbegroting 2017	0	0	0	0	0	0
Mutatie Nota van Wijziging 2017	0	0	0	0	0	0
Mutatie amendement 2017	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1 ^e suppletoire begroting 2017	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2018	0	0	0	0	0	0

Artikel 7. Nominaal en onvoorzien

Uitgaven niet-beleidsartikel 7. Nominaal en onvoorzien (bedragen x € 1.000)						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Stand ontwerpbegroting 2017	1.276	2.207	2.200	2.187	2.187	0
Mutatie Nota van Wijziging 2017	0	0	0	0	0	0
Mutatie amendement 2017	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1 ^e suppletoire begroting 2017	4.446	1.844	1.827	1.810	1.810	1.809
Nieuwe mutaties	- 2.135	- 2.063	- 2.099	- 2.099	- 2.099	88
waarvan:						
1. loon- en prijsbijstelling	- 2.099	- 2.099	- 2.099	- 2.099	- 2.099	- 2.099
Stand ontwerpbegroting 2018	3.587	1.988	1.928	1.898	1.898	1.897

Toelichting:

1. Loon- en prijsbijstelling

Dit betreft de toedeling van de loon- en prijsbijstelling aan artikel 1 en artikel 6.

Ontvangsten niet-beleidsartikel 7. Nominaal en onvoorzien (bedragen x € 1.000)						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Stand ontwerpbegroting 2017	0	0	0	0	0	0
Mutatie Nota van Wijziging 2017	0	0	0	0	0	0
Mutatie amendement 2017	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1 ^e suppletoire begroting 2017	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2018	0	0	0	0	0	0

Bijlage 2: Verdiepingshoofdstuk BES-fonds

Artikel 1. BES-fonds

Uitgaven beleidsartikel 1. BES-fonds (bedragen x € 1.000)						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Stand ontwerpbegroting 2017	32.650	32.741	32.756	32.756	32.847	0
Mutatie Nota van Wijziging 2017	0	0	0	0	0	0
Mutatie amendement 2017	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1 ^e suppletoire begroting 2017	8.884	8.645	331	331	41	151
Nieuwe mutaties	18	0	0	0	0	32.847
Stand ontwerpbegroting 2018	41.552	41.386	33.087	33.087	32.888	32.998

Ontvangsten beleidsartikel 1. BES-fonds (bedragen x € 1.000)						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Stand ontwerpbegroting 2017	32.650	32.741	32.756	32.756	32.847	0
Mutatie Nota van Wijziging 2017	0	0	0	0	0	0
Mutatie amendement 2017	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1 ^e suppletoire begroting 2017	8.884	8.645	331	331	41	151
Nieuwe mutaties	18	0	0	0	0	32.847
Stand ontwerpbegroting 2018	41.552	41.386	33.087	33.087	32.888	32.998

Bijlage 3: Moties en toezeggingen

A.1 In behandeling zijnde moties Koninkrijksrelaties

Omschrijving motie	Vindplaats	Stand van zaken
De motie van het lid Van Laar; Verzoekt de regering de drie uitgangspunten die tijdens het laatste Interparlementair Koninkrijks-overleg voor de geschillenregeling zijn geformuleerd als leidraad te nemen voor de aanstaande gesprekken tussen de landen van het Koninkrijk en nog dit jaar te komen tot een blauwdruk voor een geschillenregeling.	Kamerdebat 08-10-2015 Begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties.	Voortgangsbrief aan Tweede Kamer en brieven aan MP's Aruba, Curaçao en St. Maarten zijn verzonden.
De motie van het lid Van Laar c.s.; Verzoekt de regering zo snel mogelijk met de regering van Curaçao in overleg te treden en haar dringend te verzoeken alle in redelijkheid te nemen maatregelen te treffen om de uitstoot van schadelijke stoffen binnen maximaal drie maanden te verminderen en de Tweede Kamer te informeren over de resultaten van dit overleg.	Kamerdebat 10-02-2016 VAO Isla raffinaderij	De Tweede Kamer wordt in het najaar 2017 geïnformeerd.
De motie van het lid Van Tongeren; Verzoekt de regering in goed overleg de landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten te ondersteunen in het uitvoeren van de in het klimaatverdrag van Parijs overeengekomen afspraken.	Kamerdebat 10-02-2016 VAO Isla raffinaderij	De Tweede Kamer wordt in het najaar 2017 geïnformeerd.
De motie van het lid De Graaf c.s.; Verzoekt de regering om een evaluatie van het Statuut met het oog op eventuele modernisering te bevorderen en daarover in overleg te treden met de andere landen binnen het Koninkrijk en de eilandbesturen in Caribisch Nederland.	Kamerdebat 21-06-2016 Evaluaties in het kader van de staatkundige vernieuwing en over de Koninkrijksrelaties in den brede.	Tijdens de verzamel AO van 4 april 2017 heeft MBZK gemeld dat eerst ook moet worden gezien of er draagvlak is bij de landen. Dit zou geagendeerd worden op de Koninkrijksconferentie, maar is door gastland Sint Maarten afgeblazen.

A.2. Uitgevoerde moties Koninkrijksrelaties

Omschrijving motie	Vindplaats	Stand van zaken
De motie van het lid Van Tongeren; Verzoekt de regering in goed overleg met Curaçao actief bij te dragen aan de handhaving van de voor de Isla-raffinaderij geldende milieunormen en de Dienst Centraal Milieubeheer te vragen hiervoor de noodzakelijke handhavingstrainingen te verzorgen.	Kamerdebat 10-02-2016 VAO Isla raffinaderij	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 5 oktober 2016 per brief geïnformeerd (TK 2016–2017, 34 550 IV nr. 6)
De motie van het lid Ester c.s.; Verzoekt de regering om de impact van deze maatregelen op de naleving van de kinderrechten te monitoren, de Kamer daarover te rapporteren en op basis van de bereikte resultaten aan te geven of een aangescherpt actieprogramma geboden is ter verbetering van de kinderrechten.	Kamerdebat 21-06-2016 Evaluaties in het kader van de staatkundige vernieuwing en over de Koninkrijksrelaties in den brede.	Afgedaan. De Eerste Kamer is op 10 oktober 2016 per brief geïnformeerd (EK 2016–2017, 34 550 IV nr. F)
De motie van het lid Ganzevoort c.s.; Verzoekt de regering ook voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba een sociaal minimum vast te stellen op basis van ijkbedragen voor het noodzakelijke levensonderhoud.	Kamerdebat 21-06-2016 Evaluaties in het kader van de staatkundige vernieuwing en over de Koninkrijksrelaties in den brede.	Afgedaan. De Eerste Kamer is op 5 oktober 2016 per brief geïnformeerd (EK 2016–2017, 34 550 IV nr. A)

Omschrijving motie	Vindplaats	Stand van zaken
De motie van het lid Van Bijsterveld c.s.; Verzoekt de regering bij de eerstvolgende wijziging van de WolBES voor te stellen daarin: – de naamgeving van het ambt van de Rijksvertegenwoordiger te vervangen door Commissaris Caribisch Nederland; – de taakomschrijving van het ambt in de WolBES zodanig te verhelderen dat de tweezijdigheid van de functie daaruit ook expliciet blijkt; – te voorzien in een adequate toerusting van dit ambt.	Kamerdebat 21-06-2016 Evaluaties in het kader van de staatkundige vernieuwing en over de Koninkrijksrelaties in den brede.	Afgedaan. De Eerste Kamer is op 5 oktober 2016 per brief geïnformeerd (EK 2016–2017, 34 550 IV nr. A)
De motie van de leden Van Meenen en Pechtold; Verzoekt de regering om, in overleg met Bonaire, Sint-Eustatius en Saba met de ACM te bekijken of het mogelijk is om een op de lokale omstandigheden toegespitste mededingingsautoriteit op de eilanden in te richten.	Kamerdebat 06-06-2016 Evaluatie uitwerking nieuwe staatkundige structuur BES.	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 5 oktober 2016 per brief geïnformeerd (TK 2016–2017, 34 550 IV nr. 6)
De motie van de leden Van Laar en Van Raak; Verzoekt de regering om te inventariseren of binnen de rijksbudgetten voor Caribisch Nederland voldoende middelen vrij te maken zijn om de kinderbijslag in Caribisch Nederland vanaf 2017 te verhogen naar 150 dollar per kind per maand, en de Kamer hierover uiterlijk bij de begroting 2017 te informeren.	Kamerdebat 06-06-2016 Evaluatie uitwerking nieuwe staatkundige structuur BES.	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 5 oktober 2016 per brief geïnformeerd (TK 2016–2017, 34 550 IV nr. 6)
De motie van de leden van Raak en van Laar; Verzoekt de regering om, de verhoogde onderstand geen sociaal minimum te noemen en het sociaal minimum vast te stellen op basis van de kosten voor levensonderhoud.	Kamerdebat 13-10-2016 Begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties	Afgedaan. De uitvoering van de motie is overgedragen aan het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.
De motie van het lid van Laar; Verzoekt de regering om, te onderzoeken op welke termijn een kindgebonden budget ingevoerd kan worden in Caribisch Nederland, welke knelpunten bij de invoering te voorzien zijn en wat de uitvoeringskosten van een dergelijke regeling zouden zijn, en de Kamer hierover voor de behandeling van de begroting 2017 van Sociale Zaken en Werkgelegenheid te informeren.	Kamerdebat 13-10-2016 Begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties	Afgedaan. De uitvoering van de motie is overgedragen aan het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

B.1 In behandeling zijnde toezeggingen Koninkrijksrelaties

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Van Kappen (VVD), toe om op basis van het jaarverslag van de Rijksvertegenwoordiger de Kamer te informeren over de ondersteuning (capaciteit) die aan het lokaal bestuur in Caribisch Nederland wordt gegeven door de Nederlandse overheid (T02325).	Kamerdebat 21-06-2016 Evaluaties in het kader van de staatkundige vernieuwing en over de Koninkrijksrelaties in den brede.	De Eerste Kamer wordt medio oktober 2017 geïnformeerd.

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Van Dijk (SGP), toe de rol van de kerken in het Caribisch deel van het Koninkrijk bij de bestrijding van armoede, jeugdproblematiek, prostitutie, criminaliteit en dergelijke, waar mogelijk, aan te jagen en de samenwerking tussen kerken en de overheid te bevorderen (T02324).	Kamerdebat 21-06-2016 Evaluaties in het kader van de staatkundige vernieuwing en over de Koninkrijksrelaties in den brede.	De Eerste Kamer wordt eind oktober 2017 geïnformeerd.
De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Vreeman (PvdA), toe tijdens de volgende Koninkrijksconferentie te spreken over fiscale maatregelen om jonge, talentvolle, ondernemende studenten uit het Caribisch deel van het Koninkrijk aan te sporen na hun studie weer terug te keren en te bezien of hier in de landen interesse voor is. De Minister zal de Kamer informeren over de uitkomsten van deze besprekingen (T02326).	Kamerdebat 21-06-2016 Evaluaties in het kader van de staatkundige vernieuwing en over de Koninkrijksrelaties in den brede.	De Eerste Kamer wordt medio december 2017 geïnformeerd (de Koninkrijksconferentie heeft nog niet plaatsgevonden).
De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Meijer (SP), toe dat de Minister van Onderwijs, Cultuur Wetenschap, samen met de drie andere Ministers van Onderwijs en de samenwerkende universiteiten van Aruba, Curaçao en Sint Maarten zal bezien wat aan vervolgoopleidingen kan worden gedaan en hoe het aanbod aan hoger onderwijs op de eilanden in het Caribisch deel van het Koninkrijk kan worden geoptimaliseerd (T02321).	Kamerdebat 21-06-2016 Evaluaties in het kader van de staatkundige vernieuwing en over de Koninkrijksrelaties in den brede.	De Eerste Kamer wordt in het najaar 2017 geïnformeerd.
De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Ganzevoort (GroenLinks) toe, samen met de Minister van VenJ te bezien of de dominantie van het Nederlands in de hele keten van de rechtshandhaving in het Caribisch deel van het Koninkrijk geen problematische effecten heeft (T02322).	Kamerdebat 21-06-2016 Evaluaties in het kader van de staatkundige vernieuwing en over de Koninkrijksrelaties in den brede.	Dit is onderdeel van de evaluatie Rijks-wetten. De Eerste Kamer wordt eind oktober 2017 geïnformeerd.
De Minister zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Van Bijsterveld (CDA), toe om over de uitvoeringswet en over de tweede lezing in overleg te treden met de eilandsbesturen (T02358).	Kamerdebat 11-10-2016 Behandeling vaststelling staatkundige positie Bonaire, St Eustatius en Saba in de Grondwet (33 131), Novelle Vastlegging staatkundige positie Bonaire, St Eustatius en Saba in de Grondwet in verband met de vorming kiescolleges Eerste Kamer (34 341) en aanpassing kiesrecht van niet-Nederlandse bij eilandsraadsverkiezingen (33 900).	De Eerste Kamer wordt in het najaar 2017 geïnformeerd.
De Minister zegt de Tweede Kamer toe dat de wettekst voor de geschillenregeling na behandeling in de Rijksministerraad naar de Kamer zal worden toegestuurd.	Kamerdebat 13-10-2016 Begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties	Het voorstel Rijkswet ligt momenteel bij Raad van State.

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De Minister zegt de Tweede Kamer toe dat hij een kwalitatief onderzoek wenst uit te voeren naar de situatie van de kinderen op de eilanden, maar daarnaast ook een traject in gang wil zetten om de dataregistratie, voor zover mogelijk, op orde te krijgen op een manier die past bij de eilanden.	Kamerdebat 13-10-2016 Begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties	De Tweede Kamer wordt in het najaar 2017 geïnformeerd.
De Minister zegt de Tweede Kamer toe de aanpak van het illegale gokken aan de orde stellen bij gesprekken met de regeringen van Curaçao en Sint Maarten. De Kamer zal hierover teruggekoppeld worden.	Kamerdebat 13-10-2016 Begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties	De Tweede Kamer wordt eind oktober 2017 geïnformeerd.
De Minister zegt de Tweede Kamer toe de werkwijze van de Kustwacht bij het detecteren van illegalen en de verdere afhandeling hiervan de Tweede Kamer toe te sturen.	Kamerdebat 17-05-2017 Venezuela	De Tweede Kamer wordt eind oktober 2017 geïnformeerd.
De Minister zegt de Tweede Kamer toe het punt van de verkiezingen en de waarneming, tijdens de eerstvolgende Koninkrijksconferentie aan de orde stellen en de Kamer over de uitkomsten daarvan informeren.	Kamerdebat 15-12-2016 Verzamel AO Caribische delen van het Koninkrijk	De Tweede Kamer wordt in het najaar 2017 geïnformeerd.
De Minister zegt de Tweede Kamer toe het schriftelijk inzichtelijk maken van de asielprocedure op Aruba, Bonaire en Curaçao en dit de Tweede Kamer toe te sturen.	Kamerdebat 17-05-2017 Venezuela	De Tweede Kamer wordt eind oktober 2017 geïnformeerd.
De Minister zegt de Tweede Kamer toe na het ontvangst van het eindrapport van de Commissie van Wijzen Sint Eustatius (daarbij worden alle aspecten van zowel de besturing van het openbaar lichaam (bestuurscollege, eilandsraad, management) betrokken, alsook van de uitvoering) de Tweede Kamer te informeren.	Brief d.d. 24 mei 2017 inzake Commissie van Wijzen Sint Eustatius	De Tweede Kamer wordt eind oktober 2017 geïnformeerd.
De Minister zegt de Tweede Kamer toe naar het Cft door te geleiden of we in beeld kunnen krijgen welke kosten uit achterstallig onderhoud voortvloeien. Daarnaast zal bij collega's in herinnering worden gebracht dat bij toekomstige investeringsbeslissingen er rekening wordt gehouden met voldoende dekking voor structureel onderhoud. De Kamer zal over de uitkomst worden geïnformeerd.	Kamerdebat 13-10-2016 Begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties	De kosten zijn in beeld gebracht bij de evaluatie Spies. Bij CN-tafel zijn afspraken gemaakt met de departementen om voortaan per CN-tafel beleidsvoornemens te agenderen inclusief structurele dekking daarvan.
De Minister zegt de Tweede Kamer toe schriftelijk terug te komen op het verzoek om in overleg met de eilandsraad te kijken naar voorbeelden waar bevoegdheden kunnen worden overgedragen.	Kamerdebat 13-10-2016 Begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties	De Tweede Kamer wordt medio juni 2018 geïnformeerd.
De Minister zegt de Tweede Kamer toe te informeren over de gesprekken met het Ministerie van Veiligheid en Justitie over het inrichten van een algemeen verwijzingsloket.	Kamerdebat 13-10-2016 Begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties	De Tweede Kamer wordt medio januari 2018 geïnformeerd.
De Minister zegt de Tweede Kamer toe zodra er een waarnemend gezaghebber aangewezen is voor Sint Eustatius de Kamer daarover te zullen informeren.	Brief d.d. 27 januari 2017 inzake reactie op uw brief van 26 januari 2017	De Tweede Kamer wordt medio september 2017 geïnformeerd.
De Minister zegt de Tweede Kamer toe, na zijn reis naar Curaçao en voor het verkiezingsreces, de Kamer te informeren over de Isla-raffinaderij.	Kamerdebat 15-12-2016 Verzamel AO Caribische delen van het Koninkrijk	De Tweede Kamer wordt medio oktober 2017 geïnformeerd.

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De Minister zegt de Tweede Kamer toe, uiterlijk in het laatste kwartaal van 2017, de beleidsdoorlichting Hoofdstuk IV artikel 1, toe te sturen.	Brief d.d. 19 september 2016 inzake beleidsdoorlichting Hoofdstuk IV, artikel 1	De Tweede Kamer wordt in het najaar 2017 geïnformeerd.
De Minister zegt toe de Tweede Kamer te informeren over de uitkomsten van het volgende bestuurlijke overleg over de geschillenregeling (drie maanden na KRC).	Kamerdebat 02-07-2015 Verzamel algemeen overleg Koninkrijksrelaties	Bestuurlijk overleg vindt plaats op een nader te bepalen moment. Daarna wordt de Tweede Kamer geïnformeerd.
De Minister zegt de Tweede Kamer toe met een voorstel te komen om invulling te geven aan art. 12a Statuut; regering streeft naar 1 januari 2011 (toezegging gedaan door MinJus Hirsch Ballin).	Kamerdebat 12-04-2010 Staatkundige verhoudingen Koninkrijk	Adviesaanvraag wetsvoorstel aanhangig bij Raad van State sinds 31-1-2017.
De Minister zegt toe, de doorrekening van het CAft met betrekking tot de raffinaderij op Aruba direct na publicatie met een appreciatie naar de Tweede Kamer te sturen.	Kamerdebat 23-06-2016 Jaarverslag en Slotwet 2015 Koninkrijksrelaties en BES-fonds	De Tweede Kamer wordt in het najaar 2017 geïnformeerd.
De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Ten Horn (SP), toe om een Koninklijk Besluit dat toeziet op het vervallen van de rijkswet financieel toezicht ook voor te hangen bij de Eerste Kamer (T01220).	Kamerdebat 06-07-2010 Consensus rijkswetsvoorstellen (32 017 t/m 32 020, 32 026, 32 041, 32 178 en 32 179, 32 186, 32 213)	De Eerste Kamer wordt in het najaar 2017 geïnformeerd.
De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Van Bijsterveld (CDA), toe bij de eerder toegezegde evaluatie van de nieuwe staatkundige structuur, die zal plaatsvinden vijf jaar na inwerkingtreding (T01031), ook de mogelijkheden voor vereenvoudiging van de BES-wetgeving te betrekken (T01224).	Kamerdebat 06-07-2010 Consensus rijkswetsvoorstellen (32 017 t/m 32 020, 32 026, 32 041, 32 178 en 32 179, 32 186, 32 213)	De Eerste Kamer wordt in het najaar 2017 geïnformeerd.
De Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Linthorst (PvdA), mede namens de fracties van VVD, CDA, PVV, SP, D66, GroenLinks en ChristenUnie, toe geen onomkeerbare stappen te zetten ten aanzien van de kosten voor de bevolking van de BES-eilanden voor beheer en exploitatie van de riolering, de drinkwatervoorziening en de afvalscheiding voordat er is overlegd met de Eerste Kamer (T01461).	Kamerdebat 19-12-2011 Vervolg plenair debat over Wet Volkshuisvestingvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer BES (32 473)	De Eerste Kamer wordt medio oktober 2017 geïnformeerd.
In reactie op het rapport Van Laar zegt de Minister de Tweede Kamer toe de voorbeelden in samenhang te bezien en hier met een schriftelijke reactie op terug te komen.	Kamerdebat 13-10-2016 Begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties	De Tweede Kamer wordt eind oktober 2017 geïnformeerd.

B.2 Uitgevoerde toezeggingen Koninkrijksrelaties

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De Minister zegt toe het verzoek van de Kamer te zullen doorgeleiden naar de Staatssecretaris van VWS om de Kamer te informeren over het onderzoek naar huishoudelijk geweld in Caribisch Nederland en het meest recente rapport hierover naar de Kamer te sturen. De Kamer heeft aangegeven dit onderwerp te willen behandelen rond het kabinetsstandpunt Spies.	Kamerdebat 10-12-2015 Verzamel AO BES-aangelegenheden	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 17 juni 2016 per brief geïnformeerd (TK 2015–2016, 28 345 nr. 168).
De Minister zegt toe, indien er relevante ontwikkelingen zijn in het dossier huiselijk geweld in Caribisch Nederland, de Tweede Kamer hierover te informeren.	Kamerdebat 21-04-2015 Verzamel AO Koninkrijksrelaties	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 17 juni 2016 per brief geïnformeerd (TK 2015–2016, 28 345 nr. 168).
De Minister zegt toe een nader bericht te sturen over de mogelijkheden tot optimalisatie van de volksgezondheidszorg in de regio en de Kamer hierover te informeren.	Kamerdebat 10-12-2014 Controletaken financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 8 juli 2016 per brief geïnformeerd (TK 2015–2016, 33 845 nr. K).
De Minister zegt toe de vraag of het businessplan van het nieuwe ziekenhuis publiek gemaakt mag worden door te geleiden naar de regering van Curaçao.	Kamerdebat 07-04-2016 Verzamel AO	Afgedaan. De vraag is mondeling (informeel) doorgeleid naar de regering van Curaçao.
De Minister zegt toe, de Tweede Kamer voor het zomerreces nader te informeren over de verschillende genoemde aspecten met betrekking tot de raffinaderij op Aruba.	Kamerdebat 23-06-2016 Jaarverslag en Slotwet 2015 Koninkrijksrelaties en BES-fonds	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 7 juli 2016 per brief geïnformeerd (TK 2015–2016, 34 300 IV nr. 71).
De Minister zegt de Tweede Kamer toe, de vragen van het lid Van Laar met betrekking tot de bevindingen van de Arbeidsinspectie op Bonaire voor Prinsjesdag 2016 schriftelijk te antwoorden; daarbij gaat het om capaciteit e.d.	Kamerdebat 23-06-2016 Jaarverslag en Slotwet 2015 Koninkrijksrelaties en BES-fonds	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 5 oktober 2016 per brief geïnformeerd (TK 2016–2017, 34 550 IV nr. 6).
De Minister zegt toe, de Tweede Kamer voor Prinsjesdag 2016 schriftelijk te informeren over de afwikkeling van de SONA.	Kamerdebat 23-06-2016 Jaarverslag en Slotwet 2015 Koninkrijksrelaties en BES-fonds	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 5 oktober 2016 per brief geïnformeerd (TK 2016–2017, 34 550 IV nr. 6).
De Minister heeft de Tweede Kamer toegezegd de suggestie om een juridische loket in Caribisch Nederland te vestigen te doen doorgeleiden naar de collega's van VenJ.	Kamerdebat 06-06-2016 Evaluatie uitwerking nieuwe staatkundige structuur BES	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 5 oktober 2016 per brief geïnformeerd (TK 2016–2017, 34 550 IV nr. 6).
De Minister zegt de Tweede Kamer toe antwoord te verstrekken op de vraag in hoeverre Nederland betrokken is geweest bij de totstandkoming van de deal die Aruba heeft gesloten met Citgo over de heropening van de raffinaderij bij San Nicolas, inclusief informatie over wanneer de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties hierover contact heeft gehad met Aruba en de strekking van deze gesprekken.	Kamerdebat 05-10-2016 Venezuela	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 11 oktober 2016 per brief geïnformeerd (TK 2016–2017, 34 550 IV nr. 8).
De Minister zegt de Tweede Kamer toe, voor de begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties, antwoord te geven op de vraag of de herstructurering van de Kustwacht Caribisch Gebied definitief van de baan is.	Kamerdebat 05-10-2016 Venezuela	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 11 oktober 2016 per brief geïnformeerd (TK 2016–2017, 34 550 IV nr. 8).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De Minister zegt toe een vergelijkbaar onderzoek van Ecorys uit 2015 nogmaals uit te voeren op verzoek van Curaçao en is bereid hier ondersteuning aan te verlenen. De Kamer wordt in het voorjaar 2016 over de uitkomsten geïnformeerd.	Kamerdebat 28-01-2016 ISLA-raffinaderij	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 13 december 2016 per brief geïnformeerd (TK 2016–2017, 34 550 IV nr. 20).
De Minister zegt toe een werkbezoek af te leggen aan Curaçao en aan de Isla raffinaderij, waarbij de geïnventariseerde expertise proactief bij de autoriteiten op tafel zal worden gelegd. De Kamer zal hierover in het voorjaar 2016 worden geïnformeerd.	Kamerdebat 28-01-2016 ISLA-raffinaderij	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 13 december 2016 per brief geïnformeerd (TK 2016–2017, 34 550 IV nr. 20).
De Staatssecretaris zegt de Eerste Kamer toe, naar aanleiding van een vraag van het lid Laurier (GroenLinks), de voortgangsrapportages over de uitvoering van de plannen van aanpak inzake de AMvRB «Waarborging plannen van aanpak landstaken Curaçao en Sint-Maarten» tweemaal per jaar aan de Eerste Kamer te doen toekomen (T01222).	Kamerdebat 07–12- 2010 Debat n.a.v. regeringsverklaring	Afgedaan. De Eerste Kamer is op 2 november 2016 per brief geïnformeerd (EK 2016–2017, 34 550 IV nr. 17).
De Minister heeft de Tweede Kamer toegezegd te zullen bezien of ervoor gezorgd kan worden dat in gevallen van verhuizingen men in ieder geval aan het loket geen administratiewisseling merkt. De Minister informeert de Tweede Kamer daarover.	Kamerdebat 06-06-2016 Evaluatie uitwerking nieuwe staatkundige structuur BES	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 5 oktober 2016 per brief geïnformeerd (TK 2016–2017, 34 550 IV nr. 6).
De Minister heeft een brief aan de Tweede Kamer toegezegd naar aanleiding van het College voor de Rechten van de Mens.	Kamerdebat 06-06-2016 Evaluatie uitwerking nieuwe staatkundige structuur BES	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 5 oktober 2016 per brief geïnformeerd (TK 2016–2017, 34 550 IV nr. 6).
De Minister heeft de Tweede Kamer toegezegd te zullen kijken naar de afgifte van visvergunningen in het kader van takenoverdracht.	Kamerdebat 06-06-2016 Evaluatie uitwerking nieuwe staatkundige structuur BES	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 5 oktober 2016 per brief geïnformeerd (TK 2016–2017, 34 550 IV nr.6).
De Minister heeft toegezegd de Tweede Kamer te zullen informeren over de stand van zaken omtrent een glasvezelverbinding met Sint Maarten.	Kamerdebat 06-06-2016 Evaluatie uitwerking nieuwe staatkundige structuur BES	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 5 oktober 2016 per brief geïnformeerd (TK 2016–2017, 34 550 IV nr. 6).
De Minister heeft de Tweede Kamer een verslag van het voortgangsgesprek met het bestuur van Saba toegezegd over het overdragen/decentraliseren van taken.	Kamerdebat 06-06-2016 Evaluatie uitwerking nieuwe staatkundige structuur BES	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 5 oktober 2016 per brief geïnformeerd (TK 2016–2017, 34 550 IV nr. 6).
De Minister heeft de Tweede Kamer toegezegd te zullen kijken naar de mogelijkheid om de renteloze lening voor Saba te verlengen.	Kamerdebat 06-06-2016 Evaluatie uitwerking nieuwe staatkundige structuur BES	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 5 oktober 2016 per brief geïnformeerd (TK 2016–2017, 34 550 IV nr. 6).
De Minister zegt de Tweede Kamer toe het Ministerie van SZW te vragen om het toezicht op de arbeidsmarkt te verstevigen.	Kamerdebat 06-06-2016 Evaluatie uitwerking nieuwe staatkundige structuur BES	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 6 oktober 2016 per brief geïnformeerd (TK 2016–2017, 34 550 IV nr. 6).
De Minister zegt de Tweede Kamer toe dat er voor het einde van jaar een Kamerbrief komt over de stand van zaken met de Isla-raffinaderij.	Kamerdebat 13-10-2016 Begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 14 december 2016 per brief geïnformeerd (TK 2016–2017, 34 550 IV nr. 20).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De Minister van Justitie zegt de Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Van Bijsterveld (CDA), toe om bij de eerder toegezegde evaluatie van de nieuwe staatkundige structuur (T01031) het stellen van eisen aan nevenfuncties voor functionarissen van instellingen op het gebied van rechtspleging en het gebruikmaken van expertise van Nederlandse inspecties te betrekken (T01223).	Kamerdebat 06-07-2010 Consensus rijkswetsvoorstellen (32 017 t/m 32 020, 32 026, 32 041, 32 178 en 32 179, 32 186, 32 213)	Afgedaan. De uitvoering van de toezegging is op 19 juli 2016 overgedragen aan het Ministerie van Veiligheid en Justitie.
De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zegt de Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Nagel (50PLUS) toe, de Kamer te informeren over de uitkomsten van het dossieronderzoek van het Pensioenfonds Caribisch Nederland (PCN) naar verdwenen pensioengelden en individuele pensioenrechten te herstellen als uit het dossieronderzoek blijkt dat de Staat daartoe gehouden is (T02320).	Kamerdebat 21-06-2016 Evaluaties in het kader van de staatkundige vernieuwing en over de Koninkrijksrelaties in den brede.	Afgedaan. De Eerste Kamer is op 5 oktober 2016 per brief geïnformeerd (EK 2016–2017, 34 550 IV nr. A).
De Minister zegt de Tweede Kamer toe bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken na te gaan of er een quick scan is verricht bij het sluiten van de memorandam of understanding tussen Curaçao en het Chinese bedrijf, Guangdong Zhenrong Energy.	Kamerdebat 13-10-2016 Begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 7 juli 2017 per brief geïnformeerd (TK 2016–2017, 2017D20972)
De Minister zegt de Tweede Kamer toe een brief te sturen over het grote aantal vragen van het lid Bosman over leningen Sint Maarten.	Kamerdebat 25-10-2016 Mondelinge vraag van het lid BOSMAN (VVD) aan de Minister voor Wonen en Rijksdienst, bij afwezigheid van de Minister voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, over het bericht dat Sint Maarten de lening aan Nederland niet op tijd heeft terugbetaald en hiervoor beloond wordt (TheDailyHerald.sx, 18 oktober 2016).	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 4 november 2016 per brief geïnformeerd (TK 2016–2017, 31 568 nr. 180).
De Minister zegt toe dat op het moment dat het beter gaat met de begroting van Aruba en de mogelijkheid voor lopende inschrijving op leningen, hij de Kamer zal berichten zodra daar aanleiding toe is.	Kamerdebat 08-10-2015 Begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties	Afgedaan. De Minister heeft de toezegging mondeling uitgevoerd tijdens het Wetgevingsoverleg Jaarverslag en Slotwet 2015 Koninkrijksrelaties en BES-fonds van 23 juni 2016.

Bijlage 4: Subsidies

In deze bijlage wordt de subsidiedefinitie van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) gebruikt. Volgens artikel 4.21 van de Awb wordt onder een subsidie verstaan: «De aanspraak op financiële middelen, door een bestuursorgaan verstrekt met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager, anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen of diensten.»

Volgens deze definitie worden niet als subsidies aangemerkt: de aanspraken op financiële middelen die worden verstrekt op grond van een wettelijk voorschrift dat uitsluitend voorziet in verstrekking aan rechtspersonen die krachtens publiekrecht zijn ingesteld, en: de bekostiging van het onderwijs en onderzoek.

Tabel subsidies (bedragen x € 1.000)

Begrotingsartikel	Naam subsidie(re-geling) (met hyperlink naar vindplaats)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Laatste evaluatie (jaartal) (met hyperlink naar vindplaats)	Volgende evaluatie (jaartal)	Einddatum subsidie (regeling) (jaartal)
Bevorderen sociaaleconomische structuur											
4.2	Subsidie Caribisch Nederland	142	710	0	0	0	0	0	- ¹	2018	2017
	Subsidie kinder-rechten	450	250	0	0	0	0	0	- ¹	2020	2017
		592	960	0	0	0	0	0			

¹ Evaluatie heeft nog niet plaatsgevonden

Bijlage 5: Overzicht Evaluatie- en overig onderzoek

Artikelnummer en naam	Titel, onderwerp	Start	Afronding
1. Waarborgfunctie: Rechtshandhaving en deugdelijkheid van bestuur			
1. Ex post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid			
<i>1a. Beleidsdoorlichtingen</i>			
	Beleidsdoorlichting Waarborgfunctie	2017	2017
	Beleidsdoorlichting Waarborgfunctie	2021	2021
<i>1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid</i>			
	Niet van toepassing		
2. Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid			
<i>2a. MKBA's</i>			
	Niet van toepassing		
<i>2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid</i>			
	Niet van toepassing		
3. Overig onderzoek			
	Rijkswetten Justitie (bij VenJ)	2015	2015
4.1 Bevorderen autonomie Koninkrijksrelaties: Aruba, Curacao en Sint Maarten			
1. Ex post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid			
<i>1a. Beleidsdoorlichtingen</i>			
	Beleidsdoorlichting Bevorderen autonomie Koninkrijksrelaties	2016	2017
	Beleidsdoorlichting Bevorderen autonomie Koninkrijksrelaties	2020	2020
<i>1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid</i>			
	Niet van toepassing		
2. Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid			
<i>2a. MKBA's</i>			
	Niet van toepassing		
<i>2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid</i>			
	Niet van toepassing		
3. Overig onderzoek			
	Samenwerkingsbeleid Stichting Antilliaanse Medefinancierings Organisatie (AMFO)	2014	2014
	Samenwerkingsbeleid Stichting Ontwikkeling Nederlandse Antillen (SONA)	2015	2015
	Samenwerkingsbeleid Fondo Desaroya Aruba (FDA)	2016	2017
4.2 Bevorderen autonomie Koninkrijksrelaties: Caribisch Nederland			
1. Ex post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid			
<i>1a. Beleidsdoorlichtingen</i>			
	Beleidsdoorlichting Bevorderen autonomie Koninkrijksrelaties	2016	2017
	Beleidsdoorlichting Bevorderen autonomie Koninkrijksrelaties	2020	2020

Artikelnummer en naam	Titel, onderwerp	Start	Afronding
<i>1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid</i>	Evaluatie Plan veiligheid Nederlandse Antillen	2014	2015
	Staatskundige positie Caribisch Nederland (Kamerstukken II 2015–2016 34 300 IV, nr. 59)	2015	2016
2. Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid			
<i>2a. MKBA's</i>	Niet van toepassing		
<i>2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid</i>	Niet van toepassing		
3. Overig onderzoek			
	Onderwijsverbetering in Caribisch Nederland	–	2014
	Kleine evaluatie Caribisch Nederland	–	2014
5. Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen			
1. Ex post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid			
<i>1a. Beleidsdoorlichtingen</i>	Beleidsdoorlichting Schuldsanering, lopende inschrijving en leningen	2016	2017
	Beleidsdoorlichting Schuldsanering, lopende inschrijving en leningen	2020	2020
2. Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid			
<i>2a. MKBA's</i>	Niet van toepassing		
<i>2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid</i>	Niet van toepassing		
3. Overig onderzoek			
	Evaluatie Rijkswet financieel toezicht	2015	2015

Bijlage 6: Overzicht rijksuitgaven Caribisch Nederland

Ministerie	Artikelonderdeel	Instrument	2016 realisatie	2017 begroting	2018	2019	2020	2021	2022
IV Koninkrijksrelaties	Artikel 1 Waarborgfunctie	Het deel dat ten goede komt aan Caribisch Nederland is niet te bepalen.							
	Artikel 4 Bevorderen sociaal economische structuur	Subsidies	592	960	0	0	0	0	0
		Opdrachten	910	2.034	4.280	5.230	5.313	5.313	5.313
		Inkomensoverdracht	3.303	3.518	1.318	1.100	1.100	1.100	1.100
		Bijdragen aan medeoverheden	7.907	4.768	1.220	1.220	1.220	1.220	1.220
VI Veiligheid en Justitie	Artikel 31 Nationale Politie	Bijdragen aan ZBO's/RWT's	22.733	18.056	18.844	18.844	18.844	18.844	18.844
	Artikel 33 Veiligheid en criminaliteitsbestrijding	Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	5.879	5.005	5.519	5.518	5.518	5.517	5.518
	Artikel 34 Straffen en beschermen	Bijdragen aan agentschappen	7.143	9.093	9.647	9.700	9.754	9.754	9.754
		Bijdragen aan medeoverheden	1.070	1.037	1.044	1.044	1.044	1.044	1.044
VII Binnenlandse Zaken	Artikel 1 Openbaar bestuur en democratie		0						
	Artikel 6 Dienstverlenende overheid	Bijdragen aan agentschappen	1.608	2.900	2.800	1.546	1.546	1.546	1.546
	Artikel 7 Arbeidszaken overheid	Inkomensoverdracht	0	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100

Ministerie	Artikelderdeel	Instrument	2016 realisatie	2017 begroting	2018	2019	2020	2021	2022
VIII Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	Artikel 1 Primair Onderwijs	Bekostiging	16.707	15.230	15.230	15.230	15.230	14.848	14.848
		Subsidies	217	517	500	500	500	500	500
	Artikel 3 Voortgezet onderwijs	Bekostiging	14.781	15.626	15.640	15.626	15.626	15.626	15.626
		Bekostiging	7.020	7.594	7.094	7.094	7.094	7.094	7.213
	Artikel 4 Beroeps- onderwijs en volwassenen- educatie	Subsidies	377	0	0	0	0	0	0
		Opdrachten	7.301	0	0	0	0	0	0
		Bijdragen aan mede-overheden	1.022	10.898	14.538	10.223	12.431	12.219	9.957
	Artikel 11 Studiefinan- ciering	Inkomensoverdracht	3.320	3.658	4.031	4.442	4.894	5.393	5.943
		Bijdragen aan (inter-)nationale organisaties	0	50	50	50	50	50	50
	Artikel 16 Onderzoek en Wetenschapsbeleid	Bekostiging	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500
Subsidies		179	201	143	0	0	0	0	
IX Financiën	Artikel 1 Belastingen	Apparaatsuitgaven	11.885	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000
	Artikel 2 Financiële markten	Bijdragen aan ZBO's en RWT's	1.189	1.521	1.221	1.221	1.221	1.221	1.221
	Bijdrage aan internationale organisaties	0	30	20	20	20	20	20	
	Garanties	0	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	
X Defensie		Het deel dat ten goede komt aan Caribisch Nederland is niet te bepalen.							

Ministerie	Artikelderdeel	Instrument	2016 realisatie	2017 begroting	2018	2019	2020	2021	2022	
XII Infrastructuur en Milieu	Artikel 13 Ruimtelijke Ontwikkeling	Opdrachten	0	95	95	95	95	95	95	
		Bijdragen aan medeover- heden	0	144	0	0	0	0	0	0
		Subsidies	4.372	5.523	5.023	4.823	2.211	2.211	2.211	2.211
	Artikel 17 Luchtvaart	Opdrachten	589	489	908	390	402	429	430	430
		Bijdragen agenschappen	8.955	0	4.748	0	0	0	0	0
	Artikel 18 Scheepvaart en havens	Opdrachten	115	100	100	100	100	100	100	100
		Opdrachten havens CN	635	1.000	7.705	0	0	0	0	0
		Subsidies	81	0	0	0	0	0	0	0
	Artikel 21 Duurzaamheid	Opdrachten	280	1.551	1.599	1.646	1.995	2.035	1.792	1.792
	Artikel 22 Externe Veiligheid en Risico's	Opdrachten	0	425	385	200	1.004	0	0	0
		Subsidies	250	250						
	Artikel 23 Meteorologie, Seismologie en Aardobservatie	Bijdragen agenschappen	1.040	1.055	955	855	745	635	635	635
	Artikel 24 Handhaving en toezicht	Bijdragen agenschappen	672	950	950	950	950	950	950	950
	Artikel 26 Bijdrage aan Investeringsfondsen	Bijdragen IF	490	890	4.727	4.490	2.690	390	390	390
Artikel 97 Algemeen departement	Opdrachten	63	100	100	100	100	100	100	100	
XIII Economische Zaken ¹	Artikel 1 Goed functione- rende economie en markten	Bijdragen aan ZBO's/RWT's	651	651	651	651	651	651	651	651
		Opdrachten	506	1.803	1.221	1.221	1.057	1.057	1.057	1.057
	Artikel 2 Bedrijvenbeleid: duurzaam en innovatief ondernemen	Subsidies	113	100	100	100	100	100	100	100
		Artikel 4 Een doelmatige en duurzame energie- voorziening	Subsidies	8.446	1.380	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Artikel 8 Natuur en regio	Opdrachten	761	495	423	419	423	464	464	464	
	Bijdragen aan medeover- heden	1.592	1.594	600	200	0	0	0	0	

Ministerie	Artikelderdeel	Instrument	2016 realisatie	2017 begroting	2018	2019	2020	2021	2022
XV Sociale Zaken en Werkgele- genheid	Artikel 2 Bijstand, Toeslagenwet en Sociale werkvoorziening	Inkomensoverdrachten	2.077	2.756	5.419	5.731	3.780	4.122	4.189
		Artikel 3 Arbeidsonge- schiktheid	682	801	824	847	883	918	953
		Artikel 5 Werkloosheid	17	102	102	102	102	102	102
		Artikel 6 Ziekte en Zwangerschap	2.416	3.685	3.916	4.019	4.172	4.325	4.480
		Artikel 8 Oudedagsvoor- ziening	19.197	20.776	20.805	21.517	21.201	21.995	22.762
		Artikel 9 Nabestaanden	1.072	1.276	1.348	1.384	1.439	1.493	1.549
		Artikel 10 Tegemoet- koming ouders	1.868	1.871	1.871	1.871	1.871	1.871	1.871
		Artikel 98 Algemeen	3.666	3.920	3.170	3.170	2.848	2.475	2.475
		Artikel 1 Volksgezondheid	0						
		XVI Volksge- zondheid, Welzijn en Sport	Artikel 4 Zorgbreed beleid	Subsidies					
Bijdragen aan medeover- heden	879			900	900	900	900	900	
Bijdragen aan agent- schappen	297			300	300	300	300	300	
Bekostiging	111.199			118.952	118.729	121.726	124.965	128.795	
Personeel/materieel	9.410								
Totaal		300.034	294.230	311.413	297.015	296.989	298.541	300.477	

¹ Artikel 1 was voorheen artikel 11, artikel 2 was voorheen artikel 12, artikel 3 was voorheen artikel 13, artikel 4 was voorheen artikel 14 en artikel 8 was voorheen artikel 18.

Bijlage 7: Overzicht belasting- en premieontvangsten Caribisch Nederland

De Miljoenennota 2018 bevat een gedetailleerd overzicht van de raming van de belasting- en premieontvangsten op kasbasis voor 2018. Dat overzicht bevat ook het totaal van de belasting- en premieontvangsten uit Caribisch Nederland. In onderstaande tabel wordt het totale bedrag van de voor 2018 geraamde belasting- en premieontvangsten op kasbasis uit Caribisch Nederland op gedetailleerdere wijze gepresenteerd door de geraamde kasontvangsten voor 2018 uit te splitsen over alle in Caribisch Nederland geheven rijksbelastingen en premies.

Raming belasting- en premieontvangsten Caribisch Nederland 2018 in miljoenen euro's (op basis van Miljoenennota 2018)

	Raming 2018
Indirecte belastingen	51,4
– Algemene bestedingsbelasting	41,1
– Accijnzen	6,5
– Overdrachtsbelasting	3,8
Directe belastingen	105,7
– Loonbelasting en premies volks- en werknemersverzekeringen	95,0
– Inkomstenbelasting	0,1
– Vastgoedbelasting	7,0
– Opbrengstbelasting	2,5
– Kansspelbelasting	0,8
– Ontvangsten oude belastingstelsel	0,3
Totaal	157,1

Bijlage 8: Overzicht eilandelijke inkomsten

De lokale heffingen worden vastgesteld door de openbare lichamen. De afweging en de verantwoording over de hoogte van de tarieven vindt plaats in de eilandraden. De doorberekening van de rechten, de rioolheffing en de reinigingsheffing mag maximaal 100 procent kostendekkend zijn. Het bedrag van de inkomsten voor de openbare lichamen kan fluctueren, zoals dat ook bij Europees-Nederlandse gemeenten het geval is.

Net als bij de begroting van het gemeentefonds, verstrekt het kabinet jaarlijks een overzicht van de ontwikkeling van de begrote opbrengsten uit lokale heffingen als bijlage bij de begroting van het BES-fonds. De in dit overzicht gebruikte gegevens zijn afkomstig van de door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties goedgekeurde begrotingen van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

De tabellen bevat een overzicht van de opbrengsten van de lokale heffingen van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Het gaat op basis van de meest recent ingediende en vastgestelde eilandelijke begrotingen en begrotingswijzigingen. In de tabellen A t/m C is te zien dat de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba aanmerkelijk van elkaar verschillen voor wat betreft de samenstelling van de eigen belastingen.

Tabel A Opbrengsten lokale heffingen Bonaire (in \$)

	2013	2014	2015	2016	2017
Motorrijtuigenbelasting	2.501.117	2.500.000	2.700.000	2.680.000	3.000.000
Logeergastenbelasting	1.769.749	1.700.000	2.100.000	2.037.000	2.500.000
Verhuurautobelasting	614.525	650.000	600.000	690.000	650.000
Erfpacht en huur	5.042.067	3.564.000	2.590.082	2.590.082	2.520.382
Reinigingsrechten	0	1.160.000	1.167.000	1.167.000	1.243.300
Leges en retributies	681.890	4.087.000	1.224.000	1.789.100	1.659.900
Havenbelasting	2.100.121	2.000.000	2.500.000	2.500.000	2.000.000
Grondbelasting	2.449.581	1.200.000	1.400.000	1.617.000	1.810.000
Opcenten	307.263	1.200.000	1.300.000	750.000	750.000
Precario rechten	675.978	700.000	600.000	610.000	300.000
Cruisevax ¹					500.000
Totale opbrengst	16.142.291	18.761.000	16.181.082	16.430.182	16.433.582

¹ Splitsing van de Post Precario in Precario en Cruisevax per 1 januari 2016.

Tabel B Opbrengsten lokale heffingen Sint Eustatius (in \$)

	2013	2014	2015	2016 ¹	2017 ²
Erfpachten	60.000	60.000			
Huurgronden	35.000	35.000			
Verkoop gebouwen en terreinen	825.000	25.000			
Vergunningsrechten	18.000	18.000			
Directeurs vergunningen	24.000	24.000			
Vestigingsvergunningen	33.000	33.000			
Lig- en meergelden	191.000	267.000			
Overige havengelden	631.000	220.000			
Anker gelden	112.000	157.000			
Loodsgelden	239.000	335.000			
Landingsgelden	51.000	62.000			
Parkeergelden	4.000	9.000			
Luchthavenbelasting	400.000	371.000			
Beveiliging	21.000	45.000			
Paspoorten	31.000	31.000			
Uittreksels	9.000	17.000			
Bouwleges	100.000				
Identiteitsbewijzen	11.000	11.000			
Overige leges	31.000	7.000			
Rijbewijzen	8.000	15.000			
Diverse opbrengsten/inkomsten	290.600	212.000			
Motorrijtuigbelasting	259.000	259.000			
Logeergastenbelasting	60.500	60.500			
Autoverhuurbelasting	6.000	6.000			
Verhuurautobelasting	6.000	6.000			
Onroerendgoed exploitatie					159.815
Luchthaven					460.992
Zeehaven					2.846.177
Leges					98.640
Vergunningen					195.178
Overige opbrengsten					98.595
Totale opbrengst	3.456.100	2.285.500	300.000	307.000	3.859.397

¹ In de begroting van 2015 en 2016 zijn alleen de totalen van de lokale heffingen vermeld.

² In de begroting van 2017 is een andere categorisering gebruikt.

Tabel C Opbrengsten lokale heffingen Saba (in \$)

	2013	2014	2015	2016	2017
Motorrijtuigenbelasting	126.000	130.000	130.000	136.000	136.000
Havengelden	70.000	80.000	100.000	104.000	109.000
Erfpacht/Verhuur	63.000	115.000	95.000	85.000	90.500
Logeergastenbelasting	62.500	60.000	70.000	72.000	72.000
Kinderopvang	44.000	45.000	55.000	50.000	55.000
Luchthaventoeslag	50.000	125.000	125.000	135.000	135.000
Landingsgelden	45.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Afvalstoffenheffing	0	110.000	110.000	110.000	135.000
Burgerzaken	41.500	38.000	33.000	38.200	43.500
Bouwleges	20.000	175.000	175.000	8.000	8.000
Vervoer studenten	20.000	125.000	20.000	20.000	20.000
Rijbewijzen	12.000	9.000	9.000	10.000	12.000
Handel en industrie	55.000	50.000	60.000	57.000	61.000
Horecavergunningen	69.500	60.000	75.000	73.800	75.500
Verkoop zaden	0	0	15.000	15.000	155.000
Totale opbrengst	678.500	1.147.000	1.097.000	939.000	1.132.500

Bijlage 9: Overzicht renteloze leningen Caribisch Nederland

Conform artikel 89 van de wet Financiën BES kunnen de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (BES) een verzoek tot een renteloze lening indienen bij een vakdepartement ten behoeve van het doen van investeringen die dienen voor de uitoefening van de publieke taak. Een dergelijk verzoek wordt door een openbaar lichaam ingediend door tussenkomst van het College financieel toezicht (Cft). Het Cft voorziet de aanvraag van zijn advies. Volgens lid 4 van artikel 89 stelt de Ministerraad jaarlijks vast welk bedrag ieder van de openbare lichamen verschuldigd is aan aflossing van de renteloze leningen. Deze vaststelling geschiedt bij de behandeling van het Besluitvormingsmemorandum in de Ministerraad.

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de renteloze leningen en de bijbehorende aflossingsbedragen voor 2018, zoals die tot op heden aan Caribisch Nederland zijn verstrekt. Het risico van de wisselkoers euro-dollar ligt bij het vakdepartement.

Tabel 1 Overzicht reeds aangegane renteloze leningen aan Caribisch Nederland (in mln. dollars ¹)							
Eiland	Leningverstrekkend dept	Onderwerp	Oorspronkelijke omvang lening	Looptijd Lening	Af te lossen in 2017	Af te lossen in 2018	Openstaand ult. 2018
Bonaire	OCW	Onderwijs-huisvesting	25	2013–2037	1,0	1,0	19
Sint-Eust.	OCW	Onderwijs-huisvesting	4,0	2013–2032	0,2	0,2	2,8
Saba	OCW	Onderwijs-huisvesting	1,3	2013–2018	0,3	0,1	0
	OCW	Onderwijs-huisvesting	0,3	2019–2020	0,0	0,0	0,3
	I&M	Infrastructuur Saba	2,5	2015–2025	0,3	0,3	1,7
Totaal Caribisch Nederland			33,1		1,8	1,6	23,8

¹ Het risico van de wisselkoers euro-dollar ligt bij het departement

Infrastructuur Saba

In 2015 is door het Ministerie van Infrastructuur & Milieu (I&M) een renteloze lening verstrekt aan Saba voor de weginfrastructuur.

Onderwijshuisvesting

Met elk van de eilanden zijn door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) afspraken gemaakt om er voor te zorgen dat alle scholen kunnen beschikken over fatsoenlijke onderwijshuisvesting. Dat is een randvoorwaarde voor het realiseren van de basis onderwijskwaliteit. In 2013 en 2014 zijn renteloze leningen door het Ministerie van OCW aan elk van de drie eilanden verstrekt opdat de openbare lichamen de grote achterstanden in de huisvesting van het onderwijs op de BES-eilanden op korte termijn weg te werken. Het Ministerie van OCW verstrekt de leningen.

In 2017 is de renteloze lening vanuit het Ministerie van OCW aan Bonaire verhoogd met \$5,9 miljoen en verlengd tot en met 2037.